

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

Radka Janáková

IV. ročník – prezenční studium
obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

VLÁDA MARIE TEREZIE A JOSEFA II.

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jitka Petrová Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci jsem zpracovala samostatně a všechny prameny a literaturu jsem uvedla v seznamu.

V Horním Benešově dne 18.3.2010

.....

Tímto děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Jitce Petrové, Ph.D. za pomoc a vedení při psaní mé diplomové práce.

Obsah

Úvod

1 Terminologie	7
1.1 Projekt.....	7
1.2 Projektová metoda	8
1.3 Projektové vyučování	9
1.4 Typy projektů podle Coufalové.....	9
1.5 Projektová výuka.....	11
1.5.1 Plánování projektu	11
1.5.2 Realizace projektu	12
1.5.3 Presentace výstupu projektu	12
1.5.4 Hodnocení	12
1.6 Role učitele v projektu	12
1.7 Přednosti a úskalí projektové výuky	13
2 Marie Terezie	15
3 Josef II.....	21
4 Dcery Marie Terezie	28
4.1 Marie Kristina.....	29
4.2 Marie Alžběta	30
4.3 Marie Amálie.....	31
4.4 Johanna Gabriela a Marie Josefa.....	32
4.5 Marie Karolina.....	33
4.6 Marie Antoinetta.....	35
5 Synové Marie Terezie	38
5.1 Leopold II.	38
5.2 Karel Josef	41
5.3 Ferdinand Karel	41
5.4 Maxmilián František.....	43
6 Reformy.....	45

6.1 Reformy Marie Terezie	45
6.1.1 Reforma školství	45
6.1.2 Daňová reforma	47
6.1.3 Vojenská reforma.....	47
6.1.4 Reforma sjednocení vah a měr	49
6.2 Reformy Josefa II	50
6.2.1 Toleranční patent	50
6.2.2 Patent o zrušení nevolnictví.....	51
6.2.3 Josefínský katastr.....	52
7 Vláda Marie Terezie a Josefa II.	52
Závěr.....	73
Seznam pramenů a literatury:.....	74
Seznam příloh.....	Chyba! Záložka není definována.
Anotace	

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá vládou Marie Terezie a Josefa II., jelikož tyto významné osobnosti, v mnohém ovlivnily dějiny České republiky. Diplomová práce je zpracována formou projektové metody. Jak už název napovídá, hlavním tématem bude vláda a život Marie Terezie a Josefa II. Jedním z mála významných činů, této ženy bylo zavedení povinné školní docházky, proto není mezi žáky příliš oblíbená. Tento čin, není jediný, který Marie Terezie provedla, za dobu svého panování, ale učinila více jiných a důležitých rozhodnutí. Ve své době byla prvořadou osobností evropské politiky, dokázala významně přebudovat habsburskou zemi. Dalším důvodem pro vybrání tohoto tématu, je to, že v předkládané práci je uvedena možnost, že i tohle složité téma se dá naučit zábavnější formou, než „biflováním“ nazpaměť.

Zvolená projektová metoda byla vybrána, z důvodu, že díky ní dochází k oživení vyučovacího procesu, ale hlavně proto, že jsem se s ní setkala na střední škole a velmi mě zaujala. Projektová metoda je založena na týmové práci, posiluje motivaci žáků a mimo jiné učí jiným důležitým dovednostem. Mezi tyto dovednosti například patří spolupráce, diskuse, která rozvíjí schopnost prosadit svůj názor ostatních. Dalším důležitým prvkem diskuse je umět správně formulovat své myšlenky a názory, umět řešit problémy a správně vyhledávat informace.

Cílem teoretické části diplomové práce je komplexní pohled na osobnost Marie Terezie a jejího syna Josefa II., k čemuž využiji literaturu odbornou, ale i románovou, která mi pomůže dokreslit celkový pohled na tyto dvě osobnosti.

Výstupem v praktické části bude využití projektu v rámci výuky na 1. stupni Základních škol.

1 Terminologie

Během posledních pár let, se setkáváme s pojmem „projekt“ ve všech oblastech kolem nás. V denním tisku, publikacích, v ekonomii, v politice a v dalších oborech.

J. Stockton píše, že¹ : „projektová metoda bývá vnímána jako móda, jako trik, využívaný více či méně jako finta a bez plného uskutečnění jejích znaků a síly.“¹

Nejčastěji se mluví o projektu v oblasti vzdělání.

1.1 Projekt

V současnosti nabízí literatura mnoho definic. Žádná z těchto definic není odsouhlasena. Ale vždy, můžeme najít něco společného. Podle S. Velinského² je projekt „určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečně činnosti lidí v životě“.²

V. Příhoda³ „vnímá projekt jako seskupení problému a říká, že problémů se využívá při metodě projektové. Projekt je vlastní podnik žáků, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti“.³ Projekt představuje koncentrované úkoly zahrnující organicky stmelené učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu.“ Jeho definice, má dva požadavky a to, že projekt musí mít praktický cíl a uspokojivé zakončení.

V dnešní době je částečný odklon od uvedených požadavků, ne vždy, co je ve školách prezentováno jako projekt, je spíše podnik učitele, nikoliv žáka.

Žák by si měl vybrat téma projektu sám, samozřejmostí by mělo být vyhledávání vlastního zdroje materiálu a svoji práci vést samostatně. Na závěr by měl svoji práci prezentovat. Učitel by měl stát v pozadí a být v roli rádce. Projekt by měl spojit školu s okolím blízké škoie. Projekt uskutečňujeme většinou ve skupině, takové učení rozvíjí osobnost žáka a zvyšuje efektivitu procesu učení.

Podle Příhody:⁴ Projekt pak definujeme následně: „Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj

¹ STOCKTON, J.L. *Project work in education*. Boston, New York: 1920, s.67

² VELÍNSKÝ, S. *Soustava individualizovaného učení*. Brno: 1932, s.69

³ PŘIHODA, V. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936. s.36

*odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti“.*⁴

1.2 Projektová metoda

Projektovou metodu chápeme jako vyučovací metodu, žáci jsou vedeni k tomu, aby samostatně zpracovali zadaný projekt. Pomocí praktických činností a experimentováním získávají zkušenosti. Projekty by měli vycházet ze životní reality, praktických problémů nebo mohou mít formu integrovaných témat. Měli by vést k vytvoření výrobku. Projektovou metodu můžeme jednoduše chápat, jako seskupení úkolů.

V projektové metodě, by měli mít dominantní roli učební aktivity žáků. V kterých jich podporuje učitel v roli poradce. Projektová metoda je složitou metodou, sjednocuje řadu metod a různých forem práce.

Charakteristické znaky projektové metody jako systému činností:

1. Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli- realizace projektu a jeho výstupu.
2. Činnost , která nemůže být dopředu zcela jasně krok za krokem naplánovaná.
3. Činnost vyžadující aktivitu žáka a jeho samostatnost.
4. Činnost tvořivá a reagující na změny v průběhu projektu.
5. Činnost převážně řízená – autoregulovaná.
6. Činnost teoretická i praktická rozvíjející celou osobnost žáka a vedoucí k odpovědnosti za výsledek.
7. Praktická činnost, zkušenost a využití teorie motivuje žáka k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí.

⁴ PŘÍHODA,V. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936. s.39

1.3 Projektové vyučování

Není, jednoduché vymezit, přesně pojem projektové vyučování. Každý autor uvádí různé znaky. Někdo tvrdí, že výstup projektu je materiální, u jiného záleží na smysluplnosti činnosti žáků nebo skupinová práce.

Velmi důležitým znakem je, že žáci realizují projekt od začátku a po závěr-odpovídající produkt. Žák by měl nést odpovědnost za svoji práci.

Podle V. Příhody⁵: *„Projektová metoda umožňuje takovou organizaci učiva, při které žák prochází činnostmi, uspořádanými tak účelně, aby daly vyniknout nějaké jednotící myšlence anebo aby umožnily provedení plánu, hospodářsky nebo kulturně významného a pro žáky životního“.*⁵

1.4 Typy projektů podle Coufalové

- Podle účelů

Před vytvořením projektu, je velmi důležité si rozmyslet, co bude hlavním cílem. Jestli se budeme snažit o nové poznatky a získání nových dovedností nebo získané vědomosti budeme procvičovat a v nových situacích uplatňovat.

- Podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům

Měli by jsme se rozhodnout, jestli budeme volit jen jeden předmět, ve kterém budeme realizovat projekt nebo jestli si zvolíme více předmětů, ve kterých se bude projekt navzájem prolínat. Oba dva typy má možnost jednoduše učitel realizovat na 1. stupni.

- Podle organizace

Podle Coufalové⁶: *„Toto kritérium bezprostředně souvisí s předchozím hlediskem. Je-li zřejmé, které učivo bude projekt zahrnovat, můžeme zvolit organizaci vyučování. Projekt může probíhat během určitého časového období v hodinách nebo v částech hodin daného předmětu, které jsou běžně zařazeny v rozvrhu“.*⁶

⁵KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: 2006. s.40

⁶COUFALOVÁ, H. *Projektové vyučování*. Praha: 2006. s.11

Podle Kratochvílové⁷: „*může stejně prolínat vyučovacími hodinami příbuzných předmětů, aniž bychom cokoli měnili*“.⁷

V několika dnech probíhá výuka v oddělených předmětech a určitý výukový čas je věnován projektu. Žáci, tak vědí, že například v úterý a ve čtvrtek jsou poslední dvě hodiny věnované práci na projektu nebo, že pátek je projektovým dnem. Ale je možné zrušit oddělenou výuku předmětů a integrovat všechny předměty do projektu, tato možnost, je velmi náročná a v našich školách málo uplatňovaná.

- Podle délky trvání

Učitel, který začíná s projektovou metodou, by si měl zvolit krátkodobý projekt, např. na jedno školní dopoledne. Postupně si může zvolit i středně dlouhé projekty, které budou trvat týdny nebo dokonce dlouhodobé, které budou probíhat měsíce. Projekty dlouhodobé je vhodné realizovat v součinnosti s ostatními učiteli a tak délka projektu může trvat i celoročně.

- Podle místa konání

Projekt většinou probíhá ve třídě. Vhodným prostředím pro projekty jsou pobytové školy v přírodě. Mohou být i projekty, na kterých žáci pracují doma nebo v družině. Důležitým znakem projektu je spojení s životní realitou. Vhodné je, aby škola pracovala i s jinými institucemi, jako jsou muzea, úřady, podniky apod. S tímto i souvisí blízká spolupráce rodiny se školou, zaměstnání rodičů nám může poskytnout vhodné podmínky pro projekt týkající se oblasti se, kterou povolání rodičů souvisí.

- Podle navrhovatele

Projekt může vzniknout díky zájmu a potřebám dětí ve třídě, v takovém případě, můžeme mluvit o spontánním projektu. Projekty vytvořené učitelem jsou projekty umělé. Může být i kombinace obou typů, první podnět může vyjít od žáka nebo naopak od učitele a dále je rozvíjen druhým subjektem.

- Podle počtu zapojených žáků

Učitel nejčastěji realizuje projekty, do kterým se může zapojit celá třída. Mohou, ale být i projekty do, kterých je zapojena menší skupina žáků nebo dokonce i jednotlivců. Pokud je projekt složitější, je vhodné zapojit i ostatní třídy, aby se podíleli

⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, J. Teorie a praxe projektové výuky. Brno: 2006. s.40

na realizaci, nejvhodnější jsou stejné ročníky. Je i možnost, že se projektu zúčastní i celá škola, především pokud se jedná o menší školu. Další možností je i projekt propojit do ostatních škol.

- Podle velikosti

Velikost projektu má relativní povahu, pod jedním názvem se může skrývat projekt malý i velký.

1.5 Projektová výuka

1.5.1 Plánování projektu

a) Definovat podnět – komplexní úkol, problém řešení.

Při stanovení daného projektu je nezbytné si ujasnit:

- smysl a účel projektu
 - jako učitel si analyzovat a definovat kognitivní, psychomotorické, sociální a afektivní cíle
 - Velmi záleží na motivaci, od které se vše vyvíjí, podněcuje složku emocionální a volní, pomáhá žákovi si uvědomit jeho záměr.
- b) Určit závěrečnou podobu projektu
- c) Určit si časový harmonogram – v jaké době se uskuteční, jak dlouhé trvání budeme mít
- d) Ujasnit si místo – prostředí projektu
- e) Jaké osoby se zúčastní projektu
- d) Organizace projektu
- e) Zajištění pomůcek pro projekt – vše co souvisí k realizaci projektu
- f) Promyslet správné hodnocení – kdo všechno se bude podílet na hodnocení

Vhodné je v této fázi uplatňovat brainstorming a burzu nápadů. Návrhy by měli vycházet od žáků. Učitel by měl vstupovat citlivě do této fáze.

1.5.2 Realizace projektu

Při realizaci by jsme měli postupovat dle plánu, který jsme si stanovily v plánování. V této fázi, žáci sbírají materiál, třídí ho a dávají dohromady. Učitel je žákům k dispozici jako poradce, když vidí, že žáci míří jiným směrem, měl by je zpátky navést k tomu, aby správně dosáhly záměrů a cílů.

1.5.3 Presentace výstupu projektu

Žáci prezentují svůj výsledek, k němuž dospěli, buď formou písemnou, ústní nebo praktickým výrobkem. Jejich závěrečným výstupem může být: výstavka, koncert, beseda, či jiná podoba. Realizovat ji ze žáky můžeme v několika úrovních: buď prezentací pro rodiče, prezentací ve třídě pro spolužáky či mimo třídu a nebo prezentací pro jiné instituce.

Když, naplánujeme prezentaci, tak, aby se ji mohly zúčastnit i rodiče, tak tím získáváme zpětnou vazbu o činnosti školy a výsledcích dítěte.

1.5.4 Hodnocení

V hodnocení, by měla být daná kritéria, které jsme si určily s žáky už od začátku projektu. Měl by být projekt hodnocen od začátku až do konce a to očima žáka i učitele.

1.6 Role učitele v projektu

Učitel se v této metodě staví jako spolutvůrce a rádce v projektu. Hlavním úkolem, je správné navození situace, aby žák pocítil potřebu poznání. V této metodě se stávají učitel a žák partnery. V nejnižších ročnících je důležitá řídicí funkce, ale postupně, se žáci osamostatňují a učitel se stává poradcem. Jelikož žáci se dostávají během projektu

do situací, které jsou pro ně kritické, tak učitel by měl být připravený na tyto situace a vždy pohotově zareagovat. Naopak jsou tyto situace vhodné k rozvoji žáků. Měl by vést děti, aby nemohly individuálně projevit.

1.7 Přednosti a úskalí projektové výuky

V dnešní době, ještě tato metoda nenašla v pedagogické praxi velké uplatnění. Většinou, tato metoda bývá využívána alternativními školami. A pokud už je realizována, tak má sloužit jako zpestření hodiny. Učitelé z praxe uvádí, že projektová metoda je náročná na přípravu, materiální zajištění, vyžaduje dovednost spolupráce ve skupině, náročný na organizaci, dnešní osnovy nevyhovují a učitel by nestihl probírat dané učivo.

V. Příhoda formuloval následující výhody projektové metody⁸:

- Projekt osvobozuje od učenic, vede k pozorování faktů a k četbě speciálních děl
- Osvobozuje od systému abstraktně logického a vede k tvoření zdravých úsudků na základě experimentace s věcmi.
- Zdůrazňuje hlavní myšlenku problému a podřizuje drobné fakty myšlenkám, jež řídí lidské chování i vědění.
- Dává možnost silné motivace, podle které se organizuje učení jako žákovský podnik.
- Projektem je možné zažít opravdu určitou zkušenost a vyčerpat určitý problém, neboť místo systému jednotlivostí běží v projektu o celkové pochopení životní otázky.
- Je možné organizovat učení ve velkých jednotkách, v nichž jsou podřizena drobná fakta pracovnímu cíli.
- Projekty zjednodušují učení, drobná fakta se odvozují z velkých a dává se jim místo v pracovním pochodu i v soustavě žákovského vědění.

Za nevýhody projektové metody vnímal V. Příhoda:

- Neplánovitost a podléhání dětským vrtochům.
- Nezdařilá socializace vyučování, nedostatečná kooperace.
- Vyučování snadno ztrácí soustavnost a důkladnost.
- Specifické návyky se často při projektech nevyskytly, žáci nemají příležitost k ovládnutí nástrojů lidského poznání.
- Nepočítalo se s tím, že dítě musí vybavovat zvykově některé dovednosti a vědomosti (při počtech, čtení, psaní,..)
- Projekty odporovaly zákonům učení, aby byla opatřena nejen náležitá motivace, ale i příležitost k opakování a zakončení důsledků učení.⁸

⁸ PŘÍHODA, V. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936. s. 12

2 Marie Terezie

Ve Vídni ve městečku Hofburg, roku 1717 dne 13. května se v císařské rodině narodilo děťátko. Byla to holčička a byla pojmenována Marie Terezie Walburga Amálie Kristýna, rozená princezna brunšvicko – wolfen – büttselská. Otcem Marie Terezie byl císař Karel VI. z rodu Habsburků a matkou císařovna Alžběta Kristina.

V té době dosáhlo Rakousko své největší rozlohy. K rakouské říši patřily Dolní a Horní Rakousy, Štýrsko, Korutany a Kraňsko, Tyrolsko, Vorarlbersko, Tersta Gorice, ale také i Čechy, Morava, Slezsko, Uhry, Slovensko aj. země

Jelikož král Karel VI., otec Marie Terezie, očekával ještě syna, dědice trůnu, nebyla Marie Terezie vychovávána jako dědička trůnu, dostávala jen to nejzákladnější vzdělání, jako ostatní habsburské princezny. Marie Terezie se učila francouzštině, latině, italštině, a trochu španělština. Avšak mateřskou němčinu zanedbaly, nikdy se Marie nenaučila bezchybně psát. Jako jediná habsburská princezna získávala od začátku, důkladnou hudební výchovu a velmi si oblíbila italskou operu, velmi ráda se učila italským áriích, sama se doprovázela na klavír, vystupovala v hudebních dramatech, které dirigoval sám její otec Karel VI. V tehdejší době, nebylo zvykem, aby se otec věnoval rodině, než bylo v oněch dobách běžné.

Na vídeňském dvoře bylo zvykem vyučovat od mala náboženství. Marie byla vychovávána jezuity.

Roku 1723 se u dvora objevil patnáctiletý hoch František Štěpán Lotrinský, syn vévody Leopolda Lotrinského. Mladý princ si hned od začátku získal sympatie, byl hezký, měl laskavou povahu a velmi skromné vystupování. Karel VI. si Františka velmi oblíbil, brával Františka na hony, začal se starat o jeho výchovu a časem v něm začal vidět syna, které ho neměl. Karel VI. připadl na myšlenku sňatku s nejstarší dcerou Marií Terezií, za předpokladu, že se nestane dědičkou trůnu, ale arcivévodkyní. Mezi Marií Terezií a Františkem byl věkový rozdíl devíti let. Ale i přes to v sobě našli zalíbení. V roce 1736 se mladý František uchází o ruku Marie Terezie. František měl na sobě šat, který stál 300 000 zlatých. Celý byl posázený 50 ti knoflíky z briliantů.

A podle předpisů přijel do Hofburgu požádat císařské rodiče o ruku své vyvolené. A jelikož se princ musel vrátit zpátky do Prešpurku, s Marií Terezií si začali posílat zamilované dopisy.

Jelikož Karel VI. ve svých padesáti dvou letech se nevzdával myšlenky, že by mohl mít ještě syna, nástupce trůnu. Musela Marie Terezie prohlásit, že se zříká všech nároků na dědická práva, v případě, že se narodí mužský potomek. Marii Terezií, to nedělalo žádné problémy a podepisuje a jde za hlasem svého srdce.

Svatba Marie Terezie a Františka Josefa se konala 12. února 1736, odehrávala se ve Vídni v Augustiniánském kostele. Svátba trvala 3 dny. Byly to velké oslavy. V císařském hradě pro tuto slavnost byla uvedena opera „Achille in Sciro, kterou napsal Pietro Metastasio a zkomponoval Antonio Caldara.

Nastala situace k pragmatické sankci, kterou Karel VI. vydal 19. dubna 1713 jako domácí zákon pro domácí dům, že nastoupí žena na císařský trůn, v případě, že by měl vymřít Habsburský rod.

Rok na to se narodila Marii Terezií první dcera, jmenovala se Marie Alžběta, další rok dcera Marie Anna a do roku 1756 následovalo dalších čtrnáct dětí. Z šestnácti dětí, byly čtyři kluci a dvanáct děvčat.

Ale roku 1740 se Marii Terezií stala první tragedie, zemřela prvorozená dcera Marie Alžběta. Ve stejný rok přišla další tragická událost, Marii Terezií zemřel otec, císař Karel VI., který zemřel v padesáti letech. Existují dvě varianty, buď, že se otrávil houbami nebo, že měl zlomené srdce.

Marie Terezie převzala vládu po otci, bylo jí teprve 22 let. Bylo to velmi těžké pro ni, vůbec neměla ponětí o vládě. Tím, že Marie Terezie nebyla vychovávána pro vládnutí, bylo vše pro ní nové a těžké. Její otec ji vůbec nezasvěcoval do záležitostí ohledně vládnutí, Karel VI. stále očekával narození syna. Některé země neuznávaly nástup Marie Terezie na trůn, byla to Paříž a Madrid. Země, které uznávaly nástup Marie Terezie byly Anglie, papež, Benátsko a Sardinie.

Tentýž rok Marie zvolila Františka Štěpána svým spoluvládce. O rok později porodila prvního syna císaře Josefa II. V těchto těžkých časech ji pomáhala její popularita u Vídeňanů. V té době byli nejdůležitější reformy ve vojenství a ve státních

financích, jelikož Karel VI. zanechal spoušť v politice a to i v zahraniční. Reformem Marie Terezie provedla více, jak ve školství, tak v hospodářství.

Roku 1741 se Marie Terezie vydala na korunovační cestu do Uher, zde ji nedovolily, aby se stal František Štěpán spoluvládcem a Marie to velmi těžce nesla. Ale i přes to vše odpustila a lid vnímala pozitivně.

Území nad kterým Marie Terezie vládla nebylo malé. Tvořily je, německé dědičné země (Korutany, Štýrsko, Vorarlbersko, Dolní a Horní Rakousy a Kraňsko) a dále země koruny české (Čechy, Morava, Slezsko) a země koruny svatoštěpánské (Uhry, Slovensko, Chorvatsko) dále Toskánsko , Florencie a Dalmácie. Nebylo lehké ovládat celou říši. Jelikož některým zemím se nelíbilo, že vládne žena, snažily se získat některá území pro sebe. V těchto situacích potřebovala Marie Terezie schopné rádce a těmi byli Bartenstein a Kounic.

Na počátku vlády to Marie Terezie neměla jednoduché. O její území se vedly boje, byla to válka o rakouské dědictví. Její protivníkem byl Fridrich II., který se zmocnil Slezska. Jediným spojencem Marie Terezie se stala Anglie, proti bylo Prusko, Bavorsko, Sasko, Francie a Španělsko. I když snahy Marie Terezie byly velké, přesto Fridrich II. získal Slezsko a roku 1748 byl podepsán mír. Panovnice to velmi těžko nesla a stále se snažila hledat spojence, aby zpátky získala Slezsko, které ztratila. Po delší době se jí podařilo získat na svoji stranu Francii a Rusko. A roku 1758 propukla sedmiletá válka. V této válce neměla panovnice žádný prospěch, Prusko si ponechalo Slezsko a tím si upevnilo svoji pozici v Rakousku a císařovna si obhájila habsburskou monarchii, v té době bylo Marii Terezii jednatřicet let.

Marie Terezie neměla ráda formálnost, která na dvoře vládla, etiketa ji spoutávala a proto se jí snažila vyhnout, kde jen to šlo. Byla velmi prostá a přirozená. Mezi ní a poddanými neexistovali hranice, dávala jim najevo své mateřské city. A uměla si je získat, brala lid jako svoji rodinu.

Císařovna byla milovnicí dobrého jídla a pití, velmi uměla ocenit kávu. Milovala zpěv a byla výbornou tanečnicí, dokázala protančit i dvacet hodin bez přestávky. Další aktivitu, kterou velmi milovala a byla její nejoblíbenější byla rychlá jízda na koni, ráda se zúčastňovala jezdeckých soutěží, dokonce i jednou zatajila svoje těhotenství, aby se

mohla zúčastnit. Další zálibou byli maškarní plesy. Na druhou stranu, se ale nezajímala o oblečení, jak bylo zvyklé pro ženy. O oblečení se ji staraly komorné, ale jelikož přibývali vládní povinnosti, životní styl panovnice se změnil. Rok od roku pracovní povinnosti rostly a musela se záležitostem věnovat celý den.

Další zvrat, který nastal byla smrt manžela Františka Štěpána, který Marii Terezii velmi zasáhl. Od smrti manžela už nosila jen černý šat. Od rakve manžela ji museli odtrhávat. Nechala si ostříhat své dlouhé vlasy, šaty rozdala komorným a šperky dala dcerám. Jelikož měla jen vzpomínky, které ji přinášely radost. Ponořila se do světa povinností.

V těžkých chvílích našla oporu v důvěře boha, náboženství, vždy znamenalo ohromnou úlohu, pro její politické rozhodování, ale také i pro chování v rodině. Marie Terezie dbala na to, aby její dcera Marie Antoinetta, četla ráno a to zbožnosti. S jediným s kým se ve své zbožnosti neshodla, byl její syn.

Marie Terezie holdovala stavbám, jejím nejmilejším zámek byl Schönbrunn, který byl původně loveckým zámekem, v roce 1683 byl při vpádů Turků zničen . Leopold I.obnovil zámek podle návrhu Fischera z Erlachu. A v období, kdy Marie Terezie nastupovala na trůn se zámek rozpadal. Marie Terezie si nechala navrhnout novou podobu zámku od Niccola Pacassiho, a tak vznikl všemi obdivovaný barokní zámek. Vnitřek zámku si císařovna zařídila podle svého v kusu, uplatnila zálibu indického umění, lakované předměty a dekorativní tapety. Tento zámek si po celý svůj život zvelebovala a vylepšovala . Do dnešní doby si zachoval podobu, kterou mu dala Marie Terezie a tím se stal jejím památkem její osobnosti a vkusu.

K dalším jejím oblíbeným zámekům patřil zámek Laxenburg, tento zámek byl původně vodním hradem a jehož historie sahá až do 12. století. A pro Marii Terezii se stal letním hrádkem.

V roce 1755 zakoupila Marie Terezie zámek Schlobhof, který ležel na řece Moravě, tento zámek nechal postavit princ Evžen podle projektu Lukáše von Hildebranda.

O pět let později jej dala císařovna rozšířit a přebudovat na reprezentativní barokní zámek. Dalším zámekem, který Marie Terezie vlastnila byl zámek v Litavských vrších, Dodnes tam má Marie Terezie postavený pamětní sloup a připomíná, jak Marie

Terezie navštívila vinobraní.

Marie Terezie velice milovala svého nejstaršího syna Josefa a zvažovala o spoluvládě. V té době se snažila císařovna najít Josefovi manželku. Vynořila se kandidátka parmská infantka Isabella, její matkou byla jedna z dcer Ludvíka XV., který sňatku, taktéž přál. Josefa Isabella velmi okouzila a oba dva si k sobě našly cestu. V roce 1760 byl uzavřen sňatek. Toto manželství, ale nebylo příliš dlouhé. Isabella v manželství trpěla, nedokázala opěťovat Josefovou lásku, pro manželství nebyla stvořena. Sama toužila po smrti. Tři roky po svatbě porodila první holčičku, která dostala jméno po císařovně, Marie Terezie. Téhož roku se Isabella nakazila černými neštovicemi a nemoci podlehla. Císařovna smrtí snachy velmi trpěla a velice truchlila. Ale jako správná panovnici, byly dynastické zájmy na prvním místě. A Josefovi se snažila najít novou manželku. V plánu byl sňatek s Isabelinou sestrou Marii Luisou, ale jelikož nakonec se Isabelina sestra zasnoubila se španělským dědicem a ze svatby sešlo. Další nevěstou, kterou císařovna vybrala, byla Josefa Bavorská, matka na syna doléhala a Josef musel svolit ke svatbě. Josef se ženil, proti svému rozhodnutí. Svě ženy se Josef nikdy nedotkl a k Josefě se vždy choval chladně. Josefa nebyla vůbec přitažlivá žena, i sama císařovna při setkání nedokázala skrýt úlek, nad tím jak byla škaredá. Stala se ubohou obětí, manželství pro ní znamenalo utrpení. Ale v roce 1767 se jí dostalo vysvobození, Josefa dostala neštovice a ani v nejtěžší chvíli, nenavštívil Josef svoji manželku v nemocnici a jeho nenávisť byla tak velká, že ani pohřbu Josefy se nezúčastnil. I přes tuto tragédii, se snažila najít Marie Terezie synovi další manželku, dynastie ji byla vším.

Po Josefu na trůn nastoupil jeho mladší bratr Leopold, kterému mu matka, taktéž našla vhodnou manželku, kterou se stala Marie Luisa.

Z dcer Marie Terezie se dostala Marie Antoinetta nejvýše, ale i klesla nejnižší. Když bylo Marii Antoinette čtrnáct let, provdala se za Ludvíka XVI., pozdějšího francouzského krále. Marie a Ludvík, byli od sebe jen o rok a jejich manželství, bylo politickým svazkem. Marie Antoinetta byla špatně připravena na roli manželky, i ve vzdělání byli velké mezery, nedovedla mluvit a psát německy a i francouzština ji dělala velké problémy. Byla to rozmazlená princezna, živá a povrchní. Marie Antoinetta byla Ludvíkem přehlížena a ani společně nesdíleli manželské lože.

Marie Antoinetta neměla zájem se vzdělávat, i když matka se ji snažila přes dopisy udělovat rady do manželského života. I přes snahu matky se dcera oddávala oslavám a zábavám. Trávila svůj čas na plesech, maškarních bálech, navštěvovala operu a dokázala se celou noc věnovat tanci a hře. I přesto, že měla mnoho ctitelů, vždy zůstala svému manželovi věrná.

Život se Marii Antoinettě změnil po tom, co přivede na svět holčičku Marii Terezii Charlottu, následoval chlapec, ale ve věku osmi let umírá, další syn je narozen v roce 1785, který je pojmenován Dauphin Ludvík. Marii Antoinettě se mění dosavadní způsob života. Už netráví svůj čas na plesech a zábavách, ale věnuje se své rodině. I chování Ludvíka se mění a stává se dobrým manželem.

I přesto Marie Antoinetta končí špatně a to pod gilotinou. A její děti končí ještě hůř, Ludvík umírá ve vězení bez vzduchu a světla a dcera byla taktéž vězněna a následně vydána Rakušanům.

Marie Terezie na sklonku svého života odjíždí do Hogburgu, kde přijíždí už nemocná. Jako správná vladařka, udává poslední pokyny a mění závěť. Kolem postele císařovny se objevuje pět jejích dětí. Její nejstarší syn u ní setrvává až do konce. V roce 1780 umírá římská císařovna, uherská a česká královna, arcivévodkyně rakouská, vévodkyně burgundská a hraběnka tyrolská.

3 Josef II.

Podle WEISSENSTEINER⁷: „*Despotický lidový císař*“⁹

Marii Terezii se na jaře v roce 1741 narodil vytoužený syn. V té době se, ale musela královna starat o stát, jelikož už rok vládla po otcově smrti a blížila se politická bouře. O Josefa se staraly hraběnky Maximiliana Belruptová a Marie Anna Saurauová. Jako, vždy dostaly pokyny, jak mají syna vychovávat a podle toho se musely řídit. Marie Terezie byla milující matkou, ale velmi přísnou, dbala na výchovu a vzdělání.

V té době se musela Marie Terezie vzchopit, jelikož i když následnictví bylo zajištěno, a mnoha evropských států uznala nastoupení Marie Terezie na trůn. Bavorsko a Prusko si považovali dohodu za cár papíru, snažily se habsburskou zemi získat a také Španělsko a Francie, chtěli využít politické situace a posílení své moci.

V roce 1740 vpadl do Slezska, bez vyhlášení války mladý pruský král Fridrich II. Císařovna do Slezska vyslala své vojsko. A přibližně měsíc po narození syny došlo v dubnu 1741 k bitvě u Mollwitzu. Zde zvítězil pruský král. Porážka způsobila, že Prusko, Bavorsko, Francie a Španělsko se dohodly, že dají habsburské říši za vyučenou. V tomto období prožívala Marie Terezie nejhorší chvíle svého života.

V roce 1748 pověřila polního maršála hraběte Karla Josepha Batthyányho výchovou Josefa II. Mladý arcivévoda měl přesně vypracovaný celodenní rozvrh. Josef vstával v 6:45, kdy jeho den začínal modlitbou, pak pokračoval ve výuce tanců, hudby, absolvoval výuku dějepisu a zeměpisů, matematiky a základům geometrie, taktéž se učil šermovat a velký prostor měla výuka jazyků, jako byla latina, francouzština, italština, maďarština a čeština, den končil v 18:30 až v 19:30 modlitbou. Ale matka nebyla spokojena s jeho výukou, Josef byl čtyřikrát ročně zkoušen, při nichž se zjistilo, že má velké nedostatky ve vzdělávání. A proto pověřila státního kancléře Bartensteina, aby vypracoval nové směrnice pro studium Josefa. Matka se snažila, aby byl nový nástupce velmi dobře vzdělán a připraven na panování, jelikož sama věděla, jak je těžké vládnout bez potřebných znalostí.

⁹ WEISSENSTEINER, F. *Synové Marie Terezie*. Praha: Euromedia Group. 2005, s.7

V roce 1756 koncem srpna, to bylo korunnému princovi patnáct let. Začala sedmiletá válka, vpádem pruského vojska do Saska, byla to odpověď Fridricha II. na to, že se habsburský trůn spojil s Francií a uzavřeli spojenectví. K této alianci se přidalo i Rusko. Tento čin zorganizoval státní kancléř, hrabě Václav Antonín Kounic, jelikož císařovna chtěla zpátky dostat Slezsko o které přišla před patnácti lety. Ale Pruský král uplatnil, všechny svoje vojenské možnosti a schopnosti a zvítězil. Na Josefa II., to velmi zapůsobilo, i když to byl nepřítel Habsburků, začal vzhlížet k Fridrichovi II.

Když Josefovi nebylo ještě ani deset let, začal se vídeňský dvůr poohlížet po vhodné nevěstě. Volba padla na infantku Isabelu z Parmy, i když státní útvar v Itálii byl nevýznamný. Přesto byla Isabelina matka oblíbenou dcerou francouzského krále Ludvíka XV. A otec byl bratrem neapolského krále. Tak představovala pro dědice habsburského trůni velmi zajímavou partii. V roce 1760, přesto, že nadále trvala válka. Se konala svatba. Nevěsta byla chytrá, okouzující, nádherná žena, ale byla obětí politiky. Nechtěla se stát manželkou Josefa. Byla nespokojená a nešťastná, přesto to dokázala skrývat. Josef byl do Isabely zamilován, uctíval ji a obdivoval. Večery trávil s ní a lidé kolem považovali manželství za dokonalé. O tom, jak se cítila Isabela nikdo neměl ponětí. Isabela lásku předstírala, muže neměla ráda a byla lesbičkou. I přesto všechno se v roce 1762 narodila manželům dcera, která dostala jméno Marie Terezie. Isabela to brala jako povinnost, kterou už splnila. Ve svém srdci nosila Marii Kristýnu, která byla její švagrovou. Jí, taky posílala milostné dopisy. Josef neměl tušení o Isabelině lásce k jeho sestře. Během manželství Josefa a Isabely se jim narodily dvě dcery, které obě zemřely, nejstarší Marie v 8 letech a mladší Kristina hned po narození. A k tomu Isabela prodělala tři potraty. Josef se syna nikdy nedočkal. Po svém druhém porodu Isabela umřela na neštovice, nebylo jí ani 22 let. Josef smrti manželky velmi trpěl, zhroutil se mu svět. Od té doby se naplno začal věnovat státu. Mezitím skončila sedmiletá válka. Pruský král se zavázal, že podpoří volbu následníka trůnu na římského císaře. V dubnu 1764 byl Josef korunován. I když bylo jen pár měsíců po smrti milované manželky, začala císařovna hledat Josefovi další manželku. Jí se měla stát Josefa dcera bavorského kurfiřta Karla Alberta. Při setkání se Josef zhrozil, byla malá, tlustá a ošklivá. Josef si nepřipouštěl, že by s touhle, ženou měl být

ženatý, ale musel se podřídit. Svatební obřad se konal v roce 1765, slavnosti byli velmi skromné. Josefa v manželství trpěla. Josef ji v manželství ponižoval a zesměšňoval. Manželství trvalo necelé dva roky. V roce 1767 se objevily neštovice a Josefa byla první obětí, šest dní po onemocnění umřela. Toto manželství bylo Josefovo poslední, už další neuzavřel a návrhy odmítal. Do věcí chtěl mluvit a zároveň rozhodovat. Díky tomu se matka ze synem hádala. Hádky trvaly patnáct let. Marie byla srdečná a přístupná, rozdávala lásku a dokázala si získat důvěru, měla neomylný politický instinkt. Josef byl chladný nedůvěřivý, cynický a urážlivý člověk. I když viděl vzor ve svém úhlavním nepříteli Fridrichovi II., byl Josef mizerným vojevůdcem. Zvykem Josefa, bylo cestovat po zemi pod jménem hrabě von Falkenstein, chtěl navázat přímí kontakt s obyvatelstvem. Cestoval v jednoduchém kočáře a ze skromným doprovodem. Své cesty si zapisoval do deníků a psal také dopisy matce a svým sourozencům. Snažil se, aby v zemi nedocházelo k nespravedlnosti a reformy, které navrhoval se vůbec neuskutečňovaly, jak si Josef představoval. Na Moravě poznal bídný život venkovanů, od dětství musí robotovat, jsou hubení, mají křivice, nosí otrhané hadry, spí v polorozpadlých chatrčích a to na zemi nebo na slámě. Nikdy se nemýjí, tím pádem se rozšiřuje epidemie. Žádný lékař se o nemocné nestará. Kdo se vzbouří je přísně potrestán, kdo pozdě přijde do práce je zbit až téměř k smrti. Josef se při cestě za svoji mladší sestrou Marii Antoinettou do Francie, zajímal o sociální zařízení, ústavy pro hluchoněmé, sirotčince a nalezince. Tyto poznatky se nechal Josef v budoucnu inspirovat k reformám, které uskutečnil jako samotný vládce.

Josef se snažil sblížit i s Ruskem, vydal se do carské říše, kde se setkal s Kateřinou II., která pocházela s německého knížecího rodu. Oba panovníci si padli do oka. Jediný názor, který oba dva panovníci zastávali a stali při sobě, bylo ulehčit selskému lidu, který se bouřil proti šlechtickým pánům. Marie Terezie nechala selské povstání krvavě potlačit. Důvody nespokojenosti znala a snažila se podmínky pro selský lid zlepšit.

Panovnice už na začátku své vlády dala pokyn ke sjednocení právního systému ve všech zemích patřících Habsburkům. A v roce 1776 byl sestaven za souhlasu Marie Terezie trestný zákoník „*Constitutio Criminalis Theresiana*“ – Řád hrdelního práva.

Za nejrůznější prohřešky byli stanoveny nejstrašnější tresty, toto dílo připomínalo spíš středověk než osvícenství. Vyříznut jazyk nebo vytržen, byl tomu kdo se rouhal bohu. A nakonec byl upálen. V těchto dobách se používalo mučení, používali palečnice, žebříky nebo španělské boty. I kruté tresty jako bičování, vypalování cechů žhavým tělesem nebo dokonce čtvrcení a lámání v kole. Proti tomuto řádu vystoupil státní kancléř Kounic, který s tímto nařízením nesouhlasil. Tak dva sny po zveřejnění, Marie Terezie zastavila další řízení. Ve stejný rok bylo zrušeno mučení.

Josef II. byl velmi spořivý. Snažil se o snížení počtu úředníků o snížení zbytečných výdajů. I Marie Terezie se snažila snížit výdaje, snížili počet církevních svátků a počet klášterů.

29. listopadu 1780 zemřela Josefovi milovaná matka. Josef Marie velmi miloval, bylo to pro Josefa další strašná událost, která ho mohla potkat od smrti obou manželek, dětí, otce a teď i matky. Připadal si na světě sám.

Od smrti matky začal vládnout habsburské říši sám. Byl odkázán sám na sebe. Josef začal všechno předělávat, k neposlouchal námitky, nenechal si poradit. Začalo desetiletí, které bylo výjimečné. Císař se věnoval své práci od rána až do večera. V zámku existovala chodba, kde Josef naslouchal starostem lidí, ty si zapisoval a snažil se zařídit, aby se věci napravili.

Josef začal uvažovat po svém, jelikož neměl žádné děti, vydal se do Florencie za svým bratrem. Ten měl syna Františka, ale ten neudělal na císaře dobrý dojem, byl ustrašený a opatrný, ale nadaný na další vzdělání. Dával vinu svému bratrovi za zanedbanou výchovu ve vzdělání. Josef se chopil výchovy svého synovce. Svému synovci vyhledal manželku, když mu bylo čtrnáct let a to Alžbětu Vilemínu, dceru württemberského vévody Fridricha II. a Františka vzal dobrovolně pod svoji ruku. Císař našel pro svého synovce dva vychovatele, kteří měli za úkol vychovat s Františka zdatného muže. Ale výchova neodpovídala jeho představám, František se sice zúčastňoval akcí jako císař, ale zájmy měl jiné, než si císař přál. Sbíral knihy, dřevoryty a zajímal se o zahradu. Když se v roce 1792 ujal vlády, obrátil habsburskou politiku konzervativním směrem.

Josef II. se ale i nadále věnoval svým reformám. Dokázal předběhnout i svou dobu. Nechal zřídit obrovskou nemocnici, kapacita byla 2000 lůžek. Nemocnice obsahovala i

porodnici. Už v tehdejší době bylo možné narozené dítě dát do pěstounské péče na venkov nebo bylo dané do nalezince. Byl to velký pokrok v té době. Poplatky v nemocnici byli přiměřené na tehdejší dobu. Rozlišovali se sociálně čtyři skupiny pacientů.

Podle vzoru Pařížanů založil Josef II. ústavy pro slepce, hluchoněmé a snad nejdůležitější ústav očkování proti neštovicím. Císař se zaměřil i na hygienu. Dával ohledávat mrtvé, zrušil hřbitovy uprostřed měst a dal je zřizovat na krajích. V roce 1790 měla říše Habsburků pět miliónů obyvatel. Většina obyvatel představovala dělníky. Těmto dělníkům se nedařilo nejlépe, teda až na pár výjimek. Rolníci museli odevzdávat povinné dávky, bez svolení se nemohli stěhovat, uzavírat sňatky. Josef se snažil odstranit tuto středověkou hospodářskou strukturu. V roce 1781 1. listopadu vydal patent, v němž projevil svůj názor jednoznačně: Pozemky a půda dané lidem přírodou, aby je živily, jsou jediné prameny, z nichž všechno plyne, k nimž se všechno vrací a které trvají navěky. Z toho plyne nepopíratelná pravda... že nesmí být rozdílu ve vztazích mezi lidmi, ať náležejí k jakémukoli stavu. Jestliže toto stanovisko platí, rozumí se samo sebou, že mezi statky šlechty a rolníků, státu a církve nemohou být žádné rozdíly.¹⁰ Od toho roku byla právně zajištěna svoboda rolníků. Mohly se podle vlastního zájmu učit řemeslům a uměním a hledat obživu všude. I pozemková daň byla upravena. Začala se otvírat cesta ke konečnému osvobození rolnictva, ke které došlo v revolučním roce 1848. Výjimkou byli Uhry a Sedmihradsko, kde byli nadále rolníci utlačováni šlechtou. Proto v Transylvánii vypuklo povstání, které vedl Nikolaj Hory, které bylo následně potlačeno.

Císař měl velké zásluhy v oblasti zemědělství, na tom co vydobyl reformami. Rolníci sice tvořili vrstvu, se které společnost žila, ale na nejnižším žebříčku společnosti byli sirotci, tělesně postižení, hluchoněmí a těžce nemocní. Chudina v té době představovala asi pětinu obyvatelstva. Na vrcholu žebříčku byla dvorská, úřednická šlechta a dále velkostatkáři a duchovní. Tito lidé si žily velmi dobře, mezi šlechtou a obyvatelstvem byli obrovské rozdíly.

¹⁰ WEISSENSTEINER, F. *Synové Marie Terezie*. Praha: Euromedia Group. 2005 s.45

Další reformy, které Josef provedl, byli v oblasti církevní. Už jeho matka začala ze změnami v církevní oblasti, zrušila kláštery v Lombardii a nechala snížit církevní svátky. A v tomto syn pokračoval, jen byl ráznější. V roce 1781 dne 13. října, vydal Toleranční patent. Ten ze začátku neplatil pro celou monarchii. Patent dovoľoval svobodné vyznání víry. Luteráni, kalvinisté a ortodoxní Řekové se mohly oddávat vlastním modlitbám. Směli vykonávat veřejné pohřby, dostali stejná práva jako katolíci. Další změnu, kterou provedl, bylo opatření proto židům, v období, kdy vládla Marie Terezie, židé měli zakázané sídlit v Praze a svolení jim mohla udělit jen císařovna. Marie k židům měla odpor. Jiný názor měl syn Josef. Židům povolil vykonávat práci v říši, dovolil jim navštěvovat školy. Mohli zakládat ústavy a manufaktury. A v Praze si zařídít byt.

Největší důsledek rozhodnutí mělo zrušení kontemplativních klášterů. K tomuto společenství patřily kartuziány, kamaldulské, klarisky a jiné, které vedly kontemplativní způsob života. Během let byli kláštery zrušeny, majetek klášterů se rozprodal, některé drahocennosti skončili u vetešníků nebo byli prodány či rozkradeny. Z některých klášterů se stali nemocnice, ústavy či továrny. Výnosy z prodaných klášterů měli jít na náboženský fond, který měl být použit na budování duchovní správy. Mniši si mohli zvolit zda půjdou do duchovní správy nebo do důchodu, ve kterém budou pobírat malý důchod. Hlavním cílem této reformy bylo zlepšení vzdělání kněží a organizace farností. Císař nechal zřídít stovky farem a kostelů, jelikož si přál, aby věřící mohl dojít do hodiny do svého kostela.

Císař nechal zrušít lidové zvyky, veselice, maškary a zakázal zdobit kostely. V kostelních bylo zakázané umisťovat pokladničky. Josef zasáhl i do pohřebního řádu. Fary měli pohřbívat mrtvé bez rakví, jen v pytlích měli být mrtvolky zašité. V rakvích byli uloženy jen při obřadu. Tyhle změny se obyvatelstvu nelíbili a také došlo k protestům. Proto tyto změny Josef nechal zrušít.

Josef vydal zákon o cenzuře tím pomohl svobodnějšímu rozvoji tištěného slova. V 18. století, bylo zakázané kritizovat panovníka, státní institute a církev. Knihy, spisy, které byli nežádoucí, byli spáleny. V roce 1767 vydala císařovna Marie Terezie patent proti zločinům volnomyšlenkářství. Sice Josef nezrušil, ale uvolnil kritiku. Tohle gesto vyvolalo, že bylo vydávány brožury na různé témata. Tento krok prospěl i

divadlu, mohlo se dále rozvíjet. Sám císař byl člověk, který miloval hudbu. Sám hrál na několik nástrojů a pořádal soukromé koncerty. Svým komorním komponistou jmenoval Mozarta a pověřil ho, aby napsal německé zpěvohry. Mozart složil Únos ze serailu, ale císaři se dílo nelíbilo. Což Mozarta rozhněvalo.

Za vlády Josefa bylo odstraněno i mučení a trestání za kacířství a čarodějnictví. Ale tresty úplně nevytizely, lidé byli poutáni do řetězů nebo vlečení lodí po Dunaji. Zůstalo i bití holí a vypalování cejchů. Dalším trestem a to za asociální čin, bylo zametání ulic.

Josef dál pokračoval ve zlepšení vzdělávání po své matce. Školy byly přístupné všem dětem a zároveň se i počet škol se zvýšil. Největším cílem bylo, aby habsburská říše byla ústředně řízený jednotný stát.

V roce 1788 je Josef nemocný a zlomený. Císař je vyčerpaný, vyhublý, kašlal krev a trpěl velikými bolestmi. Josefovi lékaři diagnostikovali tuberkulózu plic. I přes bolesti vydával rozkazy. Země byla v plamenech, ve Francii revoluce, válka s Tureckem dále pokračovala a v Uhrách a v Nizozemí se bouřili proti režimu, který vytvořil císař. Pod tíhou událostí, podepsal Josef dekret, ve kterém ruší všechny reformy, s výjimkou zrušení poddanství a tolerančního patentu.

Smrt císaře Josefa II.

Josef byl na sklonku svého života zesláblý, nemohl se hýbat a velké problémy mu dělalo podepisovat akta, které mu byli předkládány. Císař ztrácel vůli a čím dál tím víc si přál, aby jeho utrpení skončilo. Hrnuly se na něho jen samé špatné zprávy. Opozice žádala zrušení roboty a odvolání patentu.

20. února 1790 ve svých nedožitých čtyřiceti devíti letech Josef II. umírá. Je pohřben v prosté rakvi do kapucínské hrobky.

4 Dcery Marie Terezie

Marie Terezie měla jedenáct dcer. Její první dcerou byla Marie Alžběta, která se narodila v roce 1737, ale žila jen tři roky.

V roce 1738 porodila Marie Terezie druhou dceru, která dostala jméno Marie Anna Josefa a již říkaly v rodinném kruhu Marianna. Narodit se děvčetem v 18. století, neslo mnoho nevýhod, ženy v tomto období byly diskriminované. Žena byla pokládána za druhořadou, ve společnosti měla podřízenou funkci a pokládána za méně schopnou a nadanou. A byla určena jen k rození dětí. Muž byl ten, který byl hlavou rodiny, živil ji a vlastnil její jmění. Rozhodoval o vzdělání dětí a vybíral pro své dcery vhodné manžely.

Už to byla druhá dcera, která přišla na svět. Otec i habsburský lid, čekaly, že se narodí syn, dědic trůnu, proto, když bylo zveřejněno, že další dědičkou je dívka, nebyla to šťastná zpráva pro lid a ani pro Františka Štěpána Lotrinského, od kterého se čekalo, že přivede syna.

Jako správná princezna, dostala Marie Anna Josefa už své služebnictvo, tvořilo ho jedna komorná, tři služebné a jeden sluha.

Marianna, jako dívka nebyla moc pěkná, měla ostrý nos, úzké rty a málo výrazné oči. Ale co nebylo dané na kráse, tak bylo dané na vlastnostech a vlohách. Marioneta měla nadprůměrný talent, vynikala v kreslení a malířství. Velmi ráda tančila a také byla vynikající tanečnicí. Měla velmi vynikající vědomosti v oblasti numismatiky, přírody a výbornou paměť. Jen v jazycích měla mezery, italštinu a francouzštinu neovládala a i němčina ji činila potíže. I písemný projev ji dělal problémy, v jejím pravopise bylo plno chyb.

Arcivévodkyně trpěla už v dětství, Marie Terezie dávala přednost bratrovi a i dalším sourozencům. Jako každé dítě, toužila Marianneta po lásce, uznání a pozornosti. A jelikož chtěla na sebe upozornit, tak se předváděla na divadelních představení.

Ve svých devatenácti letech arcivévodkyně těžce onemocněla, všichni se báli toho nejhoršího, ale jako zázrakem se Marianneta uzdravila, ale následek nemoci vyvolal

zkřivení těla a nakonec hrb.. Ten se Marianneta snažila zakrývat límci, ale nepomáhalo to. Žádný ženich o ni neměl zájem a začala se stahovat do sebe. A začala se věnovat fyzice a mechanice, studovala chemii a botaniku. A sepsala odpornou příručku o pamětních mincích a minerálů.

Arcivévodkyně nebyla na tom dobře ze zdravím, v roce 1789 zemřela. Nebyla pohřbena v císařské hrobce ve Vídni, ale v hrobce Alžbětinského kláštera v Klagenfurtu, jelikož byla považována za zakladatelku. A Alžbětinskému klášteru odkázala všechnen svůj majetek.

4.1 Marie Kristina – nejmladší dcera Marie Terezie

Marie Terezie Marii Kristinu velmi milovala a byla jejím miláčkem. Marie Kristina se narodila na den narozenin Marie Terezie, Marie Terezie věřila na zázračné znamení, možná i proto byla jejím miláčkem a před ostatními sourozenci ji upřednostňovala. Marie Terezie ji říkala „Mimi“, a jelikož Marie dávala dceři přednost, vyvolávalo to u sourozenců závist a žárlivost a nenávist. Marie Kristina už od malička měla výbornou výchovu, která byla zaměřena na budoucí úlohy matky a manželky. Velmi dobře ovládala jazyky, rychle chápala a učení ji nečinilo žádné problémy. Když bylo Marii Kristině osmnáct let, byl ji představen princ Albert, mladší syn polského krále a saského kurfiřta Augusta III., který byl po matce habsburského původu. Albert se do Marie Kristiny na první pohled zamiloval.. Albert byl vzdělaný, skromný, ale byl chudý, i když pro Marii Terezii, byl podle jejího vkusu, neměl naději na trůn. Jelikož matka velice milovala svoji dceru, byla dokonce schopna připustit mezi těmi dvěma sňatek. Ale v té době, už otec Marii Kristině, našel toho správného ženicha a to vévodu Benedikta Moritze von Chablaise. Byl to syn, sestry Františka Štěpána.

Matka slíbila dceři, že se vše podaří, ale musí vše utajit a nikomu nesmí své tajemství říct. V roce 1765 císař František Štěpán umírá na svatbě druhorozeného syny Leopolda s infantkou Marii Ludvikou, zasáhla mrtvice.

I přes to, že Marie Kristina po otci velmi truchlila, už ji nestálo v cestě nic, aby se mohla vdát za Alberta. Přestože na dvoře byl předepsaný rok smutku, už po třech

měsících, v listopadu roku 1765 začaly přípravy na svatbu. Dne 8. dubna se v Schlobuhofu v Marchfeldu konala svatba. Oddávajícím byl Albertův bratr Klement, který se stal biskupem. Všichni svatební hosté byli oblečení do černého, jelikož se držel smutek za císaře. Marie Terezie, manželský pár finančně zabezpečila, Alberta jmenovala maršálem a místo držícím se sídlem v Prešpurku. Hrad nechala za své náklady opravit a přestavěla ho na moderní palác. A věno zahrnovala vévodství Těšínské, panství Mannersdorf, Magyaróvár, Bellye a Raczkeve.

Manželé si užívali své štěstí okázalými slavnostmi. Dva roky po svatbě, očekávala Marie Kristina své první dítě, ale bohužel po porodu děvčátko umřelo. Marie Kristina po těžkém porodu dostala horečku, ze které se dostala, ale už nikdy nemohla mít děti. Později se ze svým manželem ujali svého synovce Karla, kterého stanovili dědicem. Po smrti matky, nastal manželskému páru nelehký život, po nástupu Josefa II. na trůn, skončil šťastný život manželům. Josef II. naznačil své sestře, že už nemá počítat ze žádným zvýhodněním u dvora. V roce 1792 museli kvůli válkám prchnout manželé, své bohatství, obrazy, nábytek, knihy se jim podařilo naložit na tři lodě a poslat do Hamburku, ale cestou byla bouří jedna loď zničena v kanálu La Manche. Albert tuto ztrátu těžce nesl, jelikož umění pro něho velmi znamenalo. V Münsteru jim poskytl bratr Marie Kristiny Maxmilián, útočiště. Po pár měsících odcestovali do Drážďan, zde vedli spokojený život, ale bez peněz. V lednu 1794 jim František II., který řídil monarchii, poslal zprávu, že se o ně postará a manželé se odstěhovali do Vídně, do paláce Emanuela Silva – Tarouce – bývalého rádce Marie Terezie. A zde zůstali natrvalo. V roce 1798 Marie Kristina umírá, Albert to nesl velmi těžko a uzavírá se sám do sebe, věnuje se sběratelským a uměleckým zájmům. Umírá až ve svých 83 letech.

4.2 Marie Alžběta - ješitná, toužící se zalíbit, osudem zkoušená

Marie Alžběta byla šestým dítětem Marie Terezie. Marie Alžběta, taktéž vzdělaná, ale nic nebrala vážně, byla zlomyslná a ironická. Nebylo lehké ji zvládnout, proto také se u ní vystřídalo pět vychovatelů. Marie Alžběta se nikdy nevdala a po prodělání neštovic ve svých dvaceti čtyřech letech ji zůstaly na obličeji jizvy po neštovicích.

Z krásné dívky se stala ošklivá, zhroutil se jí svět. Později se Marie Alžběta stala abatyší v Ústavu šlechtičen v Innsbrucku. V té době mohla být přijata do ústavu šlechtičen žena, která měla nejnižší věk 24, v ojedinělých případech 18 let. Sebou si musela přinést šatstvo, prádlo a stříbrné příbory a při nástupu musela vložit do ústavu dvě stě zlatých. Musela se prokázat šestnácti šlechtickými předky a vším co k tomu patřilo –erby a tituly. Dámy vedly ctnostný život, poslouchaly abatyše a jelikož byl ústav zřízen Marii Terezii po smrti Františka Štěpána na jeho čest, nosily dámy černý šat a držely smutek za císaře. Každý měsíc dostávaly takzvanou prebendu, ze které musely vyjít a zajistit si své životní potřeby. V roce 1781 ústav převzala Marie Alžběta do svých rukou. Jelikož Marie Alžběta nikdy dobře nevycházela se svoji rodinou, našla oporu v ústavě a i oblibu ostatních dam.

Během francouzské revoluce musely dámy i s Marii Alžbětou uprchnout před postupujícími Francouzi do Bavorska. Po navrácení do Innsbrucku se blížil konec ústavu pro šlechtičny. V důsledku válečných událostí, došlo k finanční krizi. V té době vládl zemi František II. – nejstarší Leopoldův syn. Marie Alžběta reagovala sbalením všech svých cenností a odjela do Vídně k císaři, kde rezignovala na svůj úřad. Prosila císaře Františka, aby ji dal přiměřené obydlí pro ni a lidi jejího dvora, ale císař nenašel vhodné obydlí, tak nakonec skončila Marie Alžběta v Linci. Kde ve svých padesáti-pěti letech umřela.

4.3 Marie Amálie

Marie Amálie se narodila 26. února 1746. Arcivévodkyně byla chytrá ale na druhou stranu umíněná. Oblibu našla v lovu, což na tehdejší dobu, bylo neobvyklé. Proto ji brával otec často na lovecké výpravy. Amálie byla svéhlavá, šla svou cestou a byla samostatnou osobností. Ve svých dvaceti jedna letech se zamilovala do Karla z Zweibrückenu, ten i jí požádal o ruku, ale jelikož Marie Terezie měla jiné plány ze svoji dcerou, byl rázně odmítnut. Amálie byla nešťastná a matka ji jen sdělila, že sňatek s Karlem nepřipadá v úvahu. Matce to nemohla odpustit, jelikož Marie Terezie povolila sňatek Mimi se svým mužem, kterého ona si vybrala a jí to bylo zakázáno. Po deseti letech se dostal Karel z Zweibrückenu k následnictví v Bavorsku, jelikož nemohl zapomenout na odmítnutí, dostal příležitost k úderu. Požádal pruského krále Fridricha II. o spojenectví a ten vyhověl. Podle Weissensteinera ¹¹„,Vznikla

válka, jejímž výsledkem bylo, že Rakousko dostalo v roce 1779 na základě Těšínského míru z Bavorska pouze oblast kolem řeky Inn“.¹¹ Marie Terezie vybrala pro svoji dceru Marii Amálii syna vévody Filipa I. z Parmy Ferdinanda za Parmy. Panovnice měla v úmyslu obnovit habsburský vliv ve Střední Itálii. Když se arcivévodkyně dozvěděla, že si má vzít za manžela o pět let mladšího muže, byla nešťastná. Svatba se konala v roce 1769, nevěsta byla v dnech slavností smutná a působila nemocným dojmem. Amálie odjela do Parmy za svým manželem, ale jelikož nechtěla žít nudný život, vyjížděla do vesnic, kde chudým házela mince, starala se o chudé a zřídila útulky pro potřebné. A vydávala dekrety. Chování Amálie se nelíbilo matce, ta ji dávala najevo, že se nemá starat o takové věci a její povinností je vést nenápadný život a má se starat o potomstvo. Matka vyslala svého komořího, Filipa Franze von Knebela, aby vše napravil. V roce 1770 porodila arcivévodkyně dceru Karolínu. Z Karolíny vyrostla nádherná dívka, která si ve svých 22 letech vzala Maxmiliána Saského. Amálie si nenechala nějak ovlivnit Filipem a jednala stále stejně, matka s ní byla nešťastná hrozila ji, že skončí v klášteře. Přesto si Amálie činila své. Proto matka přerušila korespondenci ze svoji dcerou. A přikázala i sourozencům Amálie, aby si sní nebyly v žádném kontaktu. V roce 1773 porodila Amélie syny Ludvíka, následníka trůnu. Marie Terezie, zaslala své dceři krátký lístek a tím obnovila styky ze svoji dcerou. Matka časem pochopila, že dceři nevybrala správného manžela a připravila ji těžký úděl. Marie Amélie porodila o rok později děvčátko Marii Antonii, v roce 1774 Charlottu, 1783 syny Filipa a 1787 dceru Louisu. V roce 1802 se Marie Amélie odebrala do Prahy. Ubytovala se v Pražském hradě, kde o dva roky umřela. Bylo pochována v katedrále sv. Víta v Praze, ale srdce ji bylo vyjmuto a převezeno do Vídně, do Augustiniánského kostela.

4.4 Johanna Gabriela a Marie Josefa

Mezi těmito dvěma dcerami byl věkový rozdíl něco přes rok, Johanna se narodila v roce 1750 v měsíci únoru a Marie 1751 v měsíci březnu. Vyrůstaly spolu jako dvojčata, měli společnou výchovu. V roce 1762 ve svých 12 letech umírá na neštovice Johanna Gabriela ve strašných bolestech. Jakožto matka, Marie Terezie ztratila už páté dítě. Ale nejvíce smrt Johanny zasáhl Marii Josefu. Jelikož císařovně záleželo velmi na

¹¹ WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: 2005, s.110

zemi a politice, vybrala Marii Josefě, taktéž manžela a to Ferdinanda IV. Neapolského, který byl stejně starý jako Marie Josefa. Sňatek byl určen na 14. října 1767. Během příprav na svatbu vypukly ve Vídni zase neštovice, deset dní před svatbou, se objevily příznaky u Marie Josefy. Vše bylo zrušeno. Nemoc se u Marie Josefy jen horšila a 15. října ve svých šestnáctiletých umírá. Ženich smrt přijel velice chladně. Ještě v ten rok nabízel státní kancléř Kounic Karlu III., pro syny Ferdinanda ruku sestry Josefy a to Marii Karolínu. Španělský král souhlasil.

4.5 Marie Karolina

Podle Weissensteinera: „*Úhlavní Napoleonova nepřítelkyně*“¹²

Marie Karolína, ale oslovovaly ji Charlotte, byla třináctým dítětem a desátou a předposlední dcerou císařovny. Byla rozdílné povahy, než matka a v ničem se ji nepodobala. Podle Weissensteinera: „*Marie Karolina měla nespoutaný temperament, byla činorodá, smělá, otevřená, upřímná a nezkrotně toužila po svobodě a nezávislosti.*“¹³ Byla to prostě silná, na sebe spoléhající, pevná a upevňující osobnost. Narodila se v roce 1752 v Schönbrunnu. Už od mala s ní měly vychovatelky starosti, bylo velmi tvrdohlavá a rozpustilá. Byla vychovávána společně ze svoji mladší sestrou Marii Antonii. Ve svých patnácti letech byla Charlotte připravovaná na roli královny. V roce 1768 byla ve svých šestnácti letech provdána. Svatba se konala v augustiniánském kostele. Hned po obřadu, nevěsta odjela na jih do Neapoli za svým ženichem. V 18. století, bylo obtížné cestovat, cesty byly hrbolaté, úzké. Koně musely být napájení a vyměňování. V Portellu se manželé viděli poprvé a to ve dřevěné boudě, která byla postavena na toto setkání. Jejich první setkání nedopadlo nějak dobře, velkou překážkou mezi nimi byl jazyk, jelikož ani jeden neovládal mateřský jazyk svého partnera. Pro Charlottu nastal těžký život, nesměla nic udělat sama, každý její krok byl hlídáný, musela se tísnit v černých róbách, ve kterých se potila. Přemíra jídla, způsobily, že královna přibírala a mohutněla. Neměla chvíli, kdy by byla sama, po celém zámku bylo plno zvířat, i když to do zámku nepatřilo, Ferdinand nikdy

¹² WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: 2005, s. 143

¹³ Viz. tamtéž, s. 143

nedodržel zásady a normy. Byl to hrubián se sklony k sadismu. Marie Karolína porodila za svůj manželský život sedmnáct dětí, ale osm dětí v dětství umřelo. V království to nebylo až tak dobré, v obchodech a řemeslech nastávali úpadky, finance byli rozvráceny. V dezolátním stavu bylo vojsko i námořnictvo. Manželka Ferdinanda se na to nemohla dívat, jelikož měla stejnou náuru jako její matka, začala se zajímat o politiku. Což se, ale na druhou stranu nelíbilo Marii Terezií. Snažila se získat svého manžela a pomalu se dostávala do politiky až to dospělo k Tomu, že se začala aktivně podílet na vládnutí, Ferdinandovi, to vůbec nevadilo, jelikož aspoň měl čas na svoji zábavu.

Podle Weissensteinera: „*Dne 20. dubna vypovědělo revoluční Francie Rakousku válku.. Tato evropská bratrovražedná válka měla v různých konstelacích a spojenečtvích trvat do roku 1815 .událost způsobila velkou část zpusťošení kontinentu.*“¹⁴ O rok později padla hlava pod gilotinou Ludvíka XVI. a i sestra Karolína, Marie Antoinetta, která už byla stará a zesláblá.

Podle Weissensteinera: „*Spojené síly Anglie, Rakouska, Pruska a Ruska přece musí tuto revoluci hravě zvládnout, ale mylila se*“¹⁵. Roku 1796 Napoleon Bonaparte vtrh do Milána, byl tak blízko, že hrozila francouzská invaze. Ale v roce 1789 v bitvě u Akubiru, zvítězil admirál Nelson nad francouzskou flotilou. Marie Karolína byla nadšena, hned přijala generála k audienci. Manžel Ferdinand se nadšeně chopil vedení a obrátil se na císaře a požádal ho o pomoc. Císař František mu poslal generála Karla von Macka, což, ale byla chyba. Vojenská akce nevyšla a sen o osvobození Itálie dopadl špatně. Královský pár se chystal na útěk do Sicílie, jenž se mu zdařil a 26. prosince zakotvila loď v parmském přístavu, kde se zabydleli v městském paláci, který nebyl zařízený. V Sicílii se Karolína necítila dobře, trpěla tu. Během té doby, byla Neapol obsazena Francouzi a byla vyhlášena republikou. Karolína a Ferdinand se stali cílem posměchu.

V parmském exilu se začalo uvažovat o návratu, kardinál Fabrizio Ruffo s těžce sestaveným vojskem za pomoci Nelsona, získal Neapol zpátky.

¹⁴ WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: 2005, s.163

¹⁵ WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: 2005, s.168

V roce 1800 v červnu, mohla Marie Karolína uskutečnit svůj plán a vydat se zpátky do Vídně, rozloučila se s manželem a Palermem a odcestovala.

V srpnu dorazila do Schönbrunnu a zde se shledala se sestrou Marií Kristinou a jejím manželem Albertem.

Marie Karolína se v roce 1802 vrátila zpátky do Neapole, za svým manželem. Dlouhé odloučení způsobilo, že se manželé od sebe odcizili. Politická situace byla taktéž zoufalá, pod francouzskou nadvládou byla horní a střední Itálie. Bonaparte se nechal v roce 1804 korunovat v Notre Dame v Paříži za císaře Francouzů a o rok později v Miláně se prohlásil za krále celé Itálie. Marie Karolína tuto politickou situaci nesla velmi těžko, nikdy se ní nemohla smířit. Večer 7. září v roce 1814 odchází do svého pokoje a tam umírá na srdeční mrtvičku. Manžel Ferdinand vyhláší šestitýdenní smutek, ale který sám nedodrží a v listopadu téhož roku se žení se svojí milenkou Lucií Migliacciou. Ferdinand přežil Marii Karolínu o deset let.

4.6 Marie Antoinetta

Marie Antoinetta , křtěna Marie Antonie Josefa Johanna, se narodila 2. listopadu 1755 jako patnácté dítě Marie Terezie. Antoinetta byla vychovávána podobně jako její sestry, ale přesto byla nedostatečná a vzdělání povrchní. O studium se vůbec nezajímala. Zajímaly ji zábavy a v nich nacházela potěšení. V jedenácti letech se začalo uvažovat o jejím budoucím manželovi, v úvahu připadal vnuk francouzského krále Ludvíka XV., ale Ludvík XV., byl rozhořčen, když se dozvěděl, že mladá královna nemluví francouzsky a ani neumí správně psát. Hned ji začal vyhledávat správného učitele. Učení nešlo, tak jak se předpokládalo, Antoinetta byla hravá, povrchní a lenivá. Ale její učitel našel klady, které přesvědčily krále Ludvíka XV., že ona je ta správná. Antoinetta byla přitažlivá, ze správným držením těla a nádhernou tvářičkou. Byl jí poslán i taneční mistr, zubní lékař, krejčí a kadeřník.

V červnu 1769 se konala letní slavnost, kterou pro ni připravila její matka Marie Terezie. Byli na ni pozváni všichni, co něco znamenali. Jakmile uviděli Marii Antoinettu, nikdo nevycházel z údivu, byla k nepoznání.

Její svatba s vnukem Ludvíka XV., byla stanovena na velikonoce 1770. Svatba byla velkolepá, jelikož se Marie Terezie a Ludvík XV. předháněli přepychem a nádherou. Slavnosti se zúčastnilo 1500 hostů. Podle Weissensteinera: „Marie Terezie potom na oplátku, uspořádala v Belvederu maškarní ples, s dvojnásobným počtem hostů“.¹⁶

A nakonec 19. dubna proběhl v augustiniánském kostele sňatek v zastoupení, při němž francouzského následníka zastupoval Antoinettin bratr Ferdinand.

Po svatbě odjela Marie Antoinetta do Versailles. Svatba ve Francii se konala 16. května, ženich bych nesmělý a arcivévodkyně si ho představovala jinak. Jejich první manželská noc nedopadla podle očekávání ani dlouhá léta po ní, byli to ještě děti. Slavnosti pokračovali dále. Na závěr měl Ludvík XV. Přichystaný ohňostroj, rozdávání vína a chleba. Oslav se účastnili i obyvatelé Versailles. Když začal ohňostroj, mezi obecnstvem vybuchlo pár petard a ti se lekli a začali utíkat a vypukla panika. Začali utíkat a tlačit se a ušlapávali se k smrti. Slavnost skončila nešťastně, zemřelo 139 lidí a stovky lidí byli zraněni. Lid to pokládal za špatné znamení, jelikož den před narozením Marie Antoinetty bylo v Lisabonu zemětřesení, které si vyžádalo desetitisíce obětí, nyní při svatbě udeřila smrt znova.

Manželství nebylo ideální. V ložnici měli manželé stále problémy. Do celé situace se vložil Ludvík XV., pověřil lékaře, aby synovce Dauphina prohlédl. Zjistilo se, že jde o malý defekt a to o zúženou předkožku. Tento defekt, šlo chirurgicky odstranit, ale Dauphin se bál zákroku, ale okolnosti ho donutili a Dauphin se odhodlal a podrobil se chirurgickému zákroku. Od té doby, se vše zlepšilo a v roce 1778 přivedla Antoinetta na svět první dítě, dceru Marii Terezii. Pak následoval následník trůnu Dauphin, Ludvík a Sophie Beatrice.

Marie Antoinetta měla i milence, byl jim švédský důstojník Axel Fersen. V roce 1789 14. července dobyl vzbouřený lid Bastilu, od té chvíle začal těžký život celé rodině Marie Antoinetty, snažila se uprchnout do hranice Francie, bohužel útěk nebyl spěšný a celá rodina nemusela vrátit zpátky do Paříže. V srpnu byla celá královská rodina odvezena do Templu, kde byla střežena železnými dveřmi. Dne 21. ledna 1793 byl vykonán rozsudek smrti, Ludvíku XVI. byla uťata hlava.

¹⁶ WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: 2005, s.196

16. října 1793 začíná poslední den života Marie Antoinetty, nejmladší dcery Marie Terezie a nenáviděné královny Francie.

V poslední chvíli svého života dostala Marie Antoinetta papír a inkoust a píše švagrové, Alžbětě Bourbonkové, která se starala o její děti a se kterou se sblížila.

Prosí Boha o odpuštění a loučí se ze svými přáteli. Obléká se do čistého oblečení, do cely přichází kat, svazuje ji ruce a stříhá vlasy, jak bylo zvykem a odvádí jí na káru, která ji odváží na popraviště. Během cesty je vystavena posměchu, urážek a nadávek davu. Ve 12 hodin a 15 minut je hlava Marie Antoinetty seknuta a královna je popravena. Marie Antoinetta je mrtvá a začíná monarchie.

5 Synové Marie Terezie

Marie Terezie porodila celkem pět synů. Všichni synové přežili svůj dětský věk, ale žádný se nedožil věku, jako jejich matka. Marie Terezie věnovala stejnou péči a chování k synům stejnou jako k dcerám. Ale výchova byla pečlivější, předpokládalo se s tím, že jednou budou vládnout a starat se o stát. Jak vybírala dcerám ženichy, tak i svým synům ovlivňovala život a osobně vybírala manželku. Rozhodovala o jejich budoucnosti.

5.1 Leopold II.

Podle Weissensteinera : „*Rozvážný reformátor a moudrý kníže míru*“¹⁷
Leopold byl devátým dítětem Marie Terezie, narodil se 5. května 1747 na zámku Schönbrunn. Celý jménem Petr Leopold. O rok později skončily války o rakouské dědictví. A tím začalo osm let míru. Na dvoře probíhaly oslavy, maškarní plesy, koncerty a slavnosti.

Jako každé dítě Marie Terezie i Leopold měl daný denní režim , který musel dodržovat. A od svých sedmi let se zároveň učil ze svým bratrem Karlem, který byl o dva roky starší. Oba bratři měli v budoucnu vládnout v Itálii. Karel v Toskánsku a Leopold v Modeně. Oba byli výbornými studenty. Rychle chápali a paměť měli výbornou. V roce 1761 na Leopolda silně zapůsobila smrt jeho bratra Karla, který zemřel na neštovice. Leopoldovi bylo čtrnáct let a událost se mu vryla do duše. Jelikož a Karlem trávil veškerý svůj čas, jak při studiu, tak při hrách. Tím ztratil svého důvěrného společníka. Leopold se uzavřel do sebe. Jelikož měl Karel vládnout Toskánsku, tak po jeho smrti získal Toskánsko Leopold, musel se učit novým vzdělávacím a výchovným úkolům. Učil se státovědě a mezinárodním právům.

¹⁷ WEISSENSTEINER,F. *Synové Marie Terezie*. Praha: 2005, s.59

Jak bylo zvykem u císařovny, tak i Leopoldovi našla manželku a tou se stala infantka Marie Ludovika, dcera španělského krále Karla III. A v roce 1764 se v Madridu konala svatba, ale v zastoupení, jelikož Leopold nedělal dojem muže. Zastupoval ho hrabě Franz Rosenberg-Orsini. Manželé se setkali až za rok, při skutečném obřadu.

Tentýž rok doprovázel Leopold svého bratra Josefa do Čech, díky tomu poznal nejdůležitější habsburské korunní země. V roce 1765 začala pro Leopolda nová etapa života, jeho bratr Josef se vzdal toskánského dědictví v prospěch Leopolda. Tímto gestem splnil požadavek španělského krále. I když to na sobě Josef nedával znát, bylo to pro něho těžká chvíle. Po svatbě se manželský pár vydal do Florencie, kde se palác Pitti stal rezidencí. Florencie byla hlavním městem velkovévodství, centrem italské renesance a duchovním střediskem. Ve městě se narodili významné osobnosti, jako byl Dante a tvořili Michelangelo, Leonardo da Vinci, Donatello a další. V 17. století hrál velkou roli astronom a matematik Galileo Galilei. V roce 1633 byl donucen, aby odvolala jeho heliocentrické učení, že země se točí kolem Slunce, jinak bude mučen. Dalšími významnými toskánskými městy byli Pisa, Siena a Lucca.

Když Leopold přebíral vládu v Toskánsku, řádl v zemi hladomor a epidemie skvrnitého tyfu. Zjistil, že si bohatí dělají zásoby obilí a prodávají je draho a ti co neměli peníze na chleba, umítali hlady. Leopold razantně zasáhl, zrušil monopoly a cla. A uvolnil trh s obilím. S tímto velkostatkáři nesouhlasili. Ale Leopold se nedal, v zahraničí nakoupil obilí a podporoval rolníky.

Jenže nastal problém, Leopold potřeboval peníze, ale jeho bratr Josef požadoval vrácení peněz, jenž František Josef investoval v Toskánsku, ale v závěti je zanechal Josefovi. Josef nabídl bratrovi roční úrok čtyři procenta, ale Leopold se rozčílil, peníze potřeboval ke zmenšení bídy a zvolil zdržovací taktiku, ale nezabralo to, musel splácet dále. Mezi spor se vmísila i matka.

Leopold si dal za cíl, že Toskánsko změnil od základů a udělá s něj zemi evropského osvícenství. Svoji zemi projel celou, zjistil informace o svých poddaných a o všem se radil ze svými rádci a ministry. Po dvou letech vlády se Leopold pustil do změn, zrušil selskou robotu, povolil lov ryb a užívání pastvin a polností. Ale jelikož odebral práva šlechtě, tak si ji proti sobě popudil. Velkou částku peněz investoval do

odvodnění bažin a ty se změnili v úrodné pole, které dal k hospodaření rolníkům. Dalším krokem byla úprava a výstavba silničních sítí.

V roce 1786 vydal trestní zákoník. Později byl zákoník přeložen do několika jazyků a byl pokládán za vzorový.

Podle bratra nechal kontemplativní kláštery. S tímto činem nesouhlasili věřící a církevní úřady. Leopold se snažil omezit církev i ve školství. V písemném styku byl s významným švýcarským vychovatelem Johanem Heinrichem Pestalozzim, jenž měl za cíl, pomoci lidem ve vzdělání a díky tomu k dokonalejšímu životu. Leopold nechával stavět obecné školy, učitelům a farářům dával možnost rozdávat zdarma učebnice a podporoval vzdělávání dívek. Rozšířilo se na univerzitách vědecké bádá. Leopold byl o šest let mladší než Josef. Sourozenci spolu nevycházeli vůbec dobře. Každý měl úplně jinou povahu. Leopold byl oproti bratru mírnější, rozváznější a uvážlivější. Dokázal se soustředit. Leopold udělal za dvacet pět let své vlády vzorový stát evropského osvícenství. Zatímco Josef za své vlády v jeho zemích panovala nespokojenost a po smrti císaře následovali povstání. Fridrich II. prohlásil o Josefovi, že dělá druhý krok dřív než první. Leopold ze svoji manželkou Marii Ludvikou půldruhého roku po sňatku přivedli na svět dceru, která dostala jméno po babičce Marie Terezie. O rok později se narodil syn František. Marie Ludovika porodila celkem šestnáct dětí, dvanáct chlapců a čtyři dívky. Dvě dívky zemřely v mladém věku, jinak ostatní děti přižili rodiče. Po otci Leopoldovi nastoupil na trůn druhorozený syn Ferdinand. Děti tohoto manželského páru, byli velmi talentované, měli mnohostranné zájmy v nejrůznějších oblastech. Leopold a Marie, připisovali výchově velký význam. Leopold byl pedagogický talent. Své zásady zapsal do směrnic, které určovali všechno, už od narození přes výživu, oblečení a vzdělání. I když manželství Leopolda a Marie Ludoviky bylo vzorové. Přesto měl velkovévoda milenku a to mladou tanečnici Livii Raimondi, se kterou měl syna Luigiho. Své milence nechal zařídit malý palác, který byl vybaven drahocennostmi.

Po smrti bratra Josefa, musel Leopold odcestovat do Hofburgu. Za ním šli i manželka a milenka. Ve Vídni měl Leopold samé problémy a potíže. Leopold musel vyřešit hraničně politické konflikty, musel to urovnat s Pruskem. Leopold 25. března zaslal králi Fridrichovi Vilému II. smířlivý dopis, který pomohl ke smíření obou států.

Podářilo se i ukončit vřlku s Tureckem. V roce 1790 byl korunovřn nř římskoněmeckého císaře Leopolda II. a o rok později byl korunovřn nř českého krále. Leopold se snažil zlepšit školství, zlepšit kvalitu učitelů. Vypracoval nový policejní řád pro Vídeň. Mezitím v Toskánsku došlo k nepokojům, osobně Leopold odjel do Itálie, kde obnovil trest smrti a vojsko nasadil, aby nastal klid a pořádek. V roce 1790 se vzdal Toskánska a přenechal ho svému druhorozenému synovi. 1. března 1792 Leopold umírá na zápal plic, nedožil se ani čtyřiceti pěti let. Jeho manželka císařovna Marie Ludovika umřela samý rok o dva měsíce později. Smrt tohoto velkého panovníka znamenala velkou ránu. Císař měl vynikající pověst, nejvzdělanější a nejmoudřejší součastníci, chvřl jeho umění vládnout.

5.2 Karel Josef

Podle Weissensteinera : „*Předčasně zesnulý matčin oblíbenec*“¹⁸

Na konci ledna 1745 očekávala císařovna sedmé dítě, Karla Josefa při křtu celým jménem Carolus Josephus Nepomucemus Antoniu Procopius. Karel vynikal jak ve vzdělání, tak i v divadelních vystoupení. Měl herecký talent a dokázal výborně hrřt na housle. Matka svému synovi našla vhodnou manželku a tou se měla stát Marie Ludovika, dcera španělského krále Karla III. Ale bohužel roku 1761 si Karel stěžuje na bolesti hlavy a únavu. Arcivévoda se nakazil neštovicemi. Karel v šestnácti letech umírá. To už bylo třetí dítě o které přišla Marie Terezie.

5.3 Ferdinand Karel

Podle Weissensteinera : „*syn způsobující matce starosti*“¹⁹

Ferdinand byl předposlední syn císařovny. Byl to lehkomyšlný syn, velmi toužil po zábavách a práci se snažil vyhnout velkým obloukem. Vše tohle Marie věděla a synovi vyčítala. Svému synovi, už vybrala manželku v dětství. Měla se jí stát Marie Beatrix, která byla dědičkou modenského panovníka Ercola III. Z domu Este. K vévodství

¹⁸ WEISSENSTEINER,F. *Synové Marie Terezie. Praha: 2005, s.95*

¹⁹ WEISSENSTEINER,F. *Synové Marie Terezie. Praha: 2005, s.105*

modenskému patřila knížectví Massa a Carrara, kde se těžil mramor, díky bohatství byla Beatrix lákavou partií. V říjnu 1771 se konala svatba Marie Beatrix a Ferdinanda Karla v milánském dómu. Slavnosti svatby trvaly čtrnáct dní. Velkou událostí bylo i uvedení opery od šestnáctiletého hudebního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta, který uvedl operu Ascenio v Albě. Tahle opera měla velký úspěch a musela se opakovat. Ferdinand chtěl přijmout Mozarta ke svému dvoru. Ferdinand prosil matku o svolení, ale ta zamítla. Další rok dostal Mozart za úkol napsat operu ke karnevalu. Vznikla oper a Lucio Silla, která měla velký úspěch.

Dva roky po svatbě, přivedla na svět snacha Marie Terezie dceru, které dala jméno po své tchýni. Další dítě následovalo v roce 1775, byl to kluk, ale po roce života zemřel. Třetím dítětem byla dcera, která se narodila rok po smrti syna. Dostala jméno Marie Leopolda. Holčička měla vrozenou vadu a to kyčelního kloubu. K těmto dvěma dětem přibyli čtyři synové a dvě dcery. Jedna dcera, jménem Marie Antonie, zemřela v dětství. Nejstarší syn František IV. po svém otci převzal vládu nad modenským vévodství.

Ferdinand Karel navštěvoval vojenskou akademii v Novém Městě ve Vídni. Maxmilián Josef podobně jak Ferdinand absolvoval vojenskou akademii a byl povýšen a stal se z něho generál. Následně se stal velmistrem řádu německých rytířů. Karel Ambrož si vybral duchovní dráhu. Stal se oblíbeným arcibiskupem, ale zemřel mladý ve čtyřiaadvaceti letech.

Marie Leopolda se provdala za staršího muže a to o dvaapadesát let staršího, byl to bavorský kurfiřt Karel Theodor. Po smrti manžela žila velmi bouřlivým životem. A nejmladší dítě Marie Ludovika dosáhla během svého života nejvyššího postavení, provdala se za Františka I. a stala se s ní rakouská královna. Ale zemřela velmi mladá na tuberkulózu.

Rodinný život Marie Beatrix a Ferdinanda Karla byl vzorný, Beatrix dbala na to, aby vzdělání probíhalo podle daného rozvrhu. Svého bratra Ferdinanda navštívil Leopold a podrobil ho výtkám, napsal si, že jeho bratr Ferdinand je slabý muž, rozumu a talentu má málo. Vše si dělá po svém, je tvrdohlavý a nenechá si poradit. Pracovat se mu nechce a je roztržitý a zmatený.

14. července roku 1789 vypukla Francouzská revoluce. Ve Florencii vypuklo povstání, císař Leopold si nechával zasílat informace do Milána, aby byl v obraze. O tři roky později vyhlásilo francouzské Národní shromáždění habsburské monarchii válku. Savojsko a Nizza byla dobита Francouzi. Po Leopoldovi na stoupil na trůn František II. a velitelem vojsk jmenoval svého strýce Ferdinanda, což byla velká chyba.

Protivníkem se stal jeden z největších vojenských géniů a jmenoval se Napoleon Bonaparte. Vedl italské tažení, a proti Rakušanům a jejich spojenců vedl vítězství. V roce 1796 vpadl do Milána a Ferdinand se svoji rodinou musel prchnout, pro Marii Beatrix to znamenalo velké trauma, nikdy se s tím nemohla vyrovnat, svým útekem ztratila všechno svoje jmění. Beatrix z celého srdce nenáviděla Francouze. Rodina se vydala do Brna, následně jim císař určil trvalé bydliště v klášteře Neukloster ve Vídeňském Novém Městě, zde se Beatrix ubytovala s mladšími dětmi. A manžel ze staršími syny se nastěhoval do Belvederu. Po celou dobu se Ferdinand snažil získat zpátky majetek své ženy, ale nepodařilo se mu to. V roce 1803 získala rodina od Eleonory Liechtensteinové Modenský palác, kde se nastěhovaly. Tentýž rok na Vánoce umírá. A Beatrix umírá o dvacet tři let později.

5.4 Maxmilián František

Podle Weissensteinera „*osvícenec v biskupském ornátu*“²⁰. Maxmilián se narodil 8. prosince 1756, krátce po vypuknutí sedmileté války. Ani Maxmilián se nevyhnul naplánování životní dráhy od matky. Jelikož Maxmilián byl nejmladší, zajistila mu matka dědictví po otci panství Holič, Sasčín, Hodonín, Eckartsau a Hof. A dala ho zvolit koadjutorem řádu německých rytířů. V řádu byl předepsán celibát. A ve svých čtrnácti letech byl Maxmilián pasován na rytíře. Matka svému synovi naplánovala tzv. kavalírskou cestu, při níž si měl upevnit vědomosti. Maxmilián se zlepšoval ve vzdělání vojenství. Matka ze svým nejstarším synem rozhodla, že Maxmilián by se měl stát knězem, ale to se synovi nelíbilo. V roce 1780 se stal s Maxmiliána koadjutor.

²⁰ WEISSENSTEINER, F. *Synové Marie Terezie*. Praha: 2005, s.125

O čtyři roky převzal úřad kurfiřta v Kolíně nad Rýnem. Maxmilián se s verbou ujal vládnutí, chtěl odstranit nešvary, zvýšit úroveň poddaných. První krok, který udělal začal u sebe, zrušit tabuli, při které se prostíralo pro třicet lidí a jedl jen v úzkém kruhu..

Sám začal kontrolovat účty, chtěl jít sám příkladem. Jakmile udělal pořádek ve vlastním domě, začal spravovat státní správu. Dal vybudovat nové školy, zřizoval manufaktury, zlepšovat obchodní cesty. Maxmilián byl nedůvěřivý, o svůj vzhled nedbal a z štíhlého mládence se stal muž s obezitou. Lásku našel v hudbě, v Bonnu nechal vybudovat národní divadlo. Dával možnost rozvíjet v hudbě nové směry, které představovali Haydn, Mozart a Beethoven. Nejmladší syn Marie Terezie umírá 27 července 1801, ještě nedožitých čtyřiceti pěti let.

6 Reformy

6.1 Reformy Marie Terezie

Po té co skončila sedmiletá válka a konečně nastalo období míru a klidu, byli vhodné podmínky pro uskutečnění oddalovaných reforem.

6.1.1 Reforma školství

V roce 1773 byl zrušen jezuitský řád, toto rozhodnutí padlo ve Vatikánu, učinil tak sám papež Kliment XIV. Movitý majetek Jezuitů byl převeden do studijního fondu, který byl nově zřízen, a zároveň se stal ekonomickou základnou pro chystanou školní reformu. Hodnota majetku byla odhadnuta na 6 miliónu zlatých v Čechách a dva miliony na Moravě. Jezuitům byla odebrána pražská universita i střední školství. Celkově to bylo 57 gymnázií. Jelikož bylo škol hodně, bylo obtížné nahradit pedagogické sbory. Pár gymnázií převzali piaristé a některá světsí pedagogové, ale většina jich byla zrušena. Nakonec jich zbylo na Moravě sedm a v Čechách třináct. A zrušením Jezuitského řádu skončil protireformační hon na české knihy, který trval déle než sto let.

V druhé polovině 18. století začalo školství zaostávat, vinu na tom nesly války, ale i nedostatek financí. A dalším problémem bylo, že školství nemělo jednotné řízení. Na vsích učili vysloužilí vojáci, kteří sotva uměli číst a psát a násobení a dělení, některým činilo velké problémy. A ani neexistovali učitelské ústavy. Marie Terezie si nejprve nechala udělat reference od svých diplomatů a nakonec si nechala do země pozvat významného reformátora a pedagoga Johanna Ignáce Felbigera, tento pedagog byl proslulý svou písmenkovou a tabulkovou metodou výuky. Felbiger přijel do Vídně na jaře a už 6. prosince 1774 byl vydán Všeobecný školní řád. Tento rok považujeme za počátek povinné školní docházky u nás. Felbiger se při tvoření řádu, nechal inspirovat Johanem Basedovem a koncepcemi J.A. Komenského. Sepsal 79 paragrafů, kde uvedl systém výchovy chlapců a dívek a požadoval povinné školní vzdělání pro děti od 5 do 12 let. A to pod dozorem státu.

Felbigerova reforma školství zavedla tři typy škol. Školy triviální, které se věnovali elementárnímu vzdělání, což bylo základní znalost psaní, čtení a čtyři základní početní výrazy. A to i dokázat řešit trojčlenku. Děti měli nabýt zkušenosti v oblasti pracovní a hospodářské a přizpůsobit se zvykům a potřebám v místě, kde bydlely. Nadále hlavním předmětem bylo náboženství. Děti od 9 do 12 let, které v období senoseče musely pomáhat při práci měly úlevy. Školy byly zřizovány tam, kde bylo kolem 80 až 100 dětí. Druhým typem škol byli trojtřídní později čtyřtřídní školy, poskytovaly vyšší stupeň vzdělání. Školy se nacházely v krajském městech. Zde už pedagogický sbor tvořil ředitel, katecheta a tři nebo čtyři učitelé. Předměty, které se vyučovaly navíc byli: latina, zeměpis, dějepis, přírodověda, sloh, kreslení, geometrie a základy industriálního vzdělání. Hlavní školy byly finančně závislé na školním fondu.

A posledním třetím typem školy byli tzv. školy normální, nacházely se v hlavních městech. Měly čtyřletý cyklus s rozšířenou osnovou školy hlavní a preparandu, což byl přípravný kurz pro učitele, který mohl vyučovat na nižším stupni. Na školách hlavních a normálních se vyučovalo německým jazykem. V Čechách se děti učily svým mateřským jazykem, předpisy nevyžadovaly, aby se žáci učily v němčině. Vzdělanost rostla rychle a významně.

Hlavním přínosem reformy v školství bylo vzdělání nižšího stupně, přesto se univerzitní studiu, dočkalo významných zásahů a to už ve čtyřicátých letech, byly spojeny ze jménem Bernarda van Swieten, který byl vynikající porodník a osobní lékař císařovny. Bernard se zasloužil o nový vysokoškolský studijní a zkušební řád. Začali se vydávat vysokoškolské učebnice, tím zmizelo diktování látky a doslovné zapisování. Na lékařských školách se začala vyučovat fyzika, chemie, matematika a botanika. Na právnických fakultách se začalo s praktickými potřebami výchovy. Filozofická škola sloužila k přípravě studentů práv a medicíny. Na univerzitách se začali věnovat vědeckému bádání.

Reforma trvala desetiletí a pokračovala za vlády syny Josefa II. Ten nadále prováděl změny a vylepšoval vzdělávací reformu. V roce 1784 se přeložil termín prázdnin na červenec a srpen místo září a října. Ve stejném roce bylo zavedeno školné na gymnáziích a na filozofických a právnických školách. Jelikož už existovali

stipendia, vedlo to k oslabení zájmu o studium. Pro rodiny to byla finanční zátěž, i pokud chtěli své děti vzdělávat, tak kvůli financím jim to nebylo umožněno.

Ze školskou reformou souviselo i zakládání specializovaných škol, ve Vídeňském Novém Městě byla otevřena vojenská akademie. Dale vznikla Orientální akademie, ve které se studovaly jazyky východu. V Čechách byla otevřena přadlácká škola. Ve Vídni škola zaměřena na kreslení, která se specializovala na rozvoj produkce hedvábí. V roce 1763 vznikla první vysoká škola báňská v Bánské Štiavnici, kde se vzdělávali důlní inženýři. O dva roky později se otevírala odborná škola pro zvěrolékaře a podkováře. V Klagenfurtu se otevřela škola mechanická, v dnešní době školy průmyslové. A v roce 1770 první obchodní akademie.

6.1.2 Daňová reforma

Marie Terezie požadovala po Haugwitzovi, aby našel způsob jak získat prostředky pro armádu a zároveň na splácení státního dluhu. Proto byla vytvořena daňová reforma, která měla pět bodů: 1. stanovit pevnou sazbu 2. aby země odsouhlasily na dlouhou dobu dopředu daň 3. inkasovat daně centrálně 4. zdanit půdu i vrchnosti a posledním pátým bodem bylo, aby poddaní odevzdávali daň státu s poté dávky vrchnosti.

Reforma zasáhla Čechy, ty byly rozděleny do šestnácti krajů, Morava na šest a Slezsko na dva. Správu měli převzít krajské úřady, které vznikaly. V čele stáli hejtmani, byli to odborníci na finanční, daňové a právní záležitosti. Už existovali i úřední hodiny a to celý týden. Otevřeno měli od 8 do 12 a odpoledne od 15 do 19 hodin. Díky této reformě dokázal Haugwitz vybrat 14 miliónů zlatých ročně.

6.1.3 Vojenská reforma

Reforma měla zlepšit výcvik mužstva. Vložení nákladů do obživy a výzbroje. Cílem bylo vybudovat moderní vojenské školství.

6.1.3 Mincovní či měnová reforma

Jednalo se o zjednodušení a sjednocení kovových mincí.

Podle Hory- Horejše: „Před dvěma sty lety se u nás platilo tolary a zlatkami. A samozřejmě jejich zlomky. Přitom mezi dvěma hlavními mincemi existoval vztah 1:2, jak na něj hezky upozorňuje dobová písnička Já do lesa nepojedu: „Sekera je za dva zlatý a topůrko za tolar“ vyrozumíme, že topůrko a sekera byly stejně drahé. Z jedné tzv. kolínské hřivny se razilo 10 tolarů, které se rovnaly 20 zlatým. Z trochu těžší vídeňské hřivny se razilo 12 tolarů čili 24 zlatek. Můžeme vidět, že poměr 1:2 byl v obou případech respektován, nicméně nesjednocenost váhových systémů nás vzápětí dokonale poplete, zatímco tehdejší lidem byla věc srozumitelná. Tato konvenční měna neplatila pouze v habsburské monarchii, ale na základě mezinárodních dohod (tzv. mincovní dohoda) i v Bavorsku a dalších německých státech.

V tehdejší době se jednalo o moderní koncepci, která překračovala státní hranice. Systém fungoval přes sto let“.²¹

Podle Hory- Horejše¹⁹:

Jednu vídeňskou hřivnu reprezentovala 12 tolarů a ty bylo možné rozměnit na:

- 24 půltolarů čili zlatých
- 48 čtvrttolarů
- 72 dvacetníků
- 144 desetníků
- 480 grošů
- 1800 krejcarů
- 2400 grešlí
- 3600 půlkrejcarů
- 8640 vídeňských penízů- feniků²²

²¹ HORA-HOŘEJŠ,P.*Toulky českou minulostí.* Český Těšín: 1996, s.37

²² HORA-HOŘEJŠ,P.*Toulky českou minulostí.* Český Těšín: 1996, s.102

6.1.4 Reforma sjednocení vah a měr

Roku 1764 byla přijata vídeňská soustava a platila do roku 1876. Platilo to pro celé státní území.

Podle Hory- Horejše:

Nejznámější jednotky: (v přepočtu na systém metrický)

Délkové míry: palec0,026

stopa0,316

loket 0,777

sáh 1,896

poštovní míle ..7,585

Plošné míry: sáh3,5m²

měřice ... 1 918 m²

korec2 877 m²

jitro5 754 m²

Objem: žejdlík0,358 l

holba0,707 l

máz1,4151 l

vědro56,589 l

Hmotnost: kvintlík 4, 37g

lot17,50 g

libra560,06 g

centýř.....56 kg²³

²³ HORA-HOŘEJŠ,P.*Toulky českou minulostí.* Český Těšín: 1996, s. 43

6.2 Reformy Josefa II.

Josef II. během svého života prosadil asi šest tisíc reformních výnosů, patentů a nařízení. Ročně to bylo přibližně šest set ročně. Pokud by jsme nepočítali neděli, tak dva příkazy na den. Císař zasahoval do všeho. Při rozhodování používal racionalitu. Během své vlády, nadělal císař hodně chyb.

Císař byl na sebe velmi přísný, snažil se stihnout všechno na světě, kladl si nadlidské výkony. Denně pracoval osmnáct hodin. Josef II. navazoval na reformy své matky Marie Terezie. Doba vlády Josefa byla dobou zrodu novodobého byrokratického státního aparátu.

6.2.1 Toleranční patent

Na konci roku 1780 umírá Marie Terezie. Josef nečeká až vyprší půlroční lhůta smutku. A začíná konat, připravil a podepisuje ještě ten rok a to 31. prosince, zrušil koniášovské a katolické mise, které dohlíželi na pravověrnost v krajích. V květnu 1781 dovolil návrat evangelíkům, kteří se mohli vrátit do vlasti. A další patent, který Josef II. vydává byl, byl toleranční patent vydaný 13. října 1781.

Šlo o nařízení upravující problematiku tolerance. Důvod vydání tolerančního patentu bylo vyjít vstříc osvícenskému evropskému trendu. Toleranční patent zrušil monopol katolické církve, tím dovolil vyznání luteránské, kalvínské a ortodoxní křesťanství. I když stále nebyli tyto tři náboženství zrovnoprávněny, nadále katolictví bylo státním náboženstvím a mělo prioritu nad ostatními. O rok později byla i tolerována židovská víra. Od té doby se židé mohli věnovat povolání, které si sami zvolili a studovat na univerzitách. A bylo zrušeno označení žlutým kolečkem.

Několik týdnů po vydání tolerančního patentu, vydal Josef II. další rozhodnutí, ve kterém nechal zrušit kláštery, ve kterých se nevyučovalo a nepečovalo o nemocné. V Čechách byl zrušen nejstarší klášter v zemi a to klášter sv. Jiří na Pražském hradě, ve kterém abatyše korunovala české královny.

Tento zásah proti řádům měl za důsledek z,menšení počtu klášterů na území českého státu asi o polovinu. V Čechách z 154 bylo zrušeno 71, na Moravě Ze 74 zrušeno 41. Současně s kláštery byli zavírány i kaple a kostely. V Praze se jednalo o 37 církevních stánků, mezi nimi byla i Betlémská kaple, která byla zničena. Zrušené kostely sloužily pro vojenské a úřední účely nebo byli prodány soukromým osobám.

6.2.2 Patent o zrušení nevolnictví

1. listopadu 1781

„Nebyl patentem jediným , předcházeli mu dva patenty zářijové, přičemž první stanovil zásady instančního postupu poddaných při podávání stížností na vrchnost, pokud svévolně porušila jejich práva, druhý pak upravoval a ve prospěch poddaných ulehčoval průběh trestního řízení s nimi“. Do soudního jednání zavedl výslech a zejména právo obhajoby obviněného“.²⁴ Poddaní nesměli být trestáni holí, karabáčem či peněžitými pokutami. Justiciářům odebral právo udělovat těžší tresty. O rozsudcích nad osm dnů uvěznění nebo nucených prací musel s konečnou platností rozhodnout vyšší krajský soud.

Patent o zrušení nevolnictví, byl typickým českým, jelikož u nás panovaly nejužší nevolnické poměry z celé monarchie. V Rakouských zemích rolníci platili vrchnosti nízké dávky, tak v českém státě situace poddaných byla hrozná. Běžné tři robotní dny, byli překračováni. Patent v Čechách a na Moravě přizpůsobil modelu Rakouska. Podle Hory-Hořejšího: *„Jeho hlavní přínos tkvěl v tom, že odstranil tzv. „tělesnou poddanost neb člověčenství“.* Čili úplnou , mnohostrannou skoro otrockou podřízenost feudálnímu pánovi. Ta začínala přikováním k pronajaté půdě, pokračovala povinnostmi fyzicky sloužit vrchnosti a vrcholila zcizením vůle poddaného“.²⁵

Zrušeno nevolnictví a nahrazeno poddanstvím, které bylo mírnější, ale roboty byla zachována až do roku 1848. Znamenalo to, že poddaní se mohli odstěhovat z panství, uzavřít sňatek nebo dát své děti studovat, aniž by se museli ptát vrchnosti a prosit o svolení. Zatímco společnost patent chválila i kritizovala Josefův reformátorský tým

²⁴ HORA-HOŘEJŠÍ,P.*Toulky českou minulostí.* Český Těšín: 1996, s. 94

²⁵ Viz. tamtéž

připravoval další krok vpřed. Když už bylo vše nachystáno, byl Josef II. nemocen a jelikož byl odkázaná na lůžku a vysílen, mohl se jen dívat jak jeho plán se rozpadá. Josef se snažil prosadit svoje ideje, o úplnou likvidaci feudálního robotného systému o zlepšení ekonomických a životních podmínek poddaných. I když se snažil, byli tyto ideje prosazeny až o šedesát roků později.

6.2.3 Josefínský katastr

Josef II. nechal dát vypracovat nový bederní katastr..Bylo to náročné dílo, které se vypracovávalo pět let 1784-1789. Pracovali na něm komisaři , geodeti, laičtí vyměřovači a vrchnostenští úředníci. Za základní územní – bederní jednotku byla stanovena tzv. katastrální obec. Musela zahrnout nejméně 40 až 50 domů i s polnostmi a ostatními pozemky.⁹⁸²⁶ V Čechách bylo 11 284 vsí, z nichž bylo vytvořeno 6 050 katastrálních obcí. Výsledek tohoto katastru byl vynikající, znamenal velký pokrok v popisu krajiny, poprvé v dějinách byli uváděná přesná čísla.

Vyměřením půdy, tahle akce začínala, další věc, byla složitější, měl se stanovit hrubý výnos zapsaných polí, luk, lesů, pastvin, vinic atd. Výnos byl vynásobený průměrnými cenami za jednotku produkce a tím se stal základem pro zdanění .Každá rodina po zaplacení berně a dávky vrchnosti, muselo zbýt nejméně 70 % hrubého výnosu a to na obživu a provoz hospodářství. O 30% se měl podělit stát s feudální vrchnost.

Reformami, které Josef II. provedl si získal venkovský lid. I po jeho smrti o něm kolovaly legendy. Do kalendářů se začaly psát příběhy, například jak v srpnu 1769 se cestou na Moravu rozbil císařský kočár u Slavíkovice nedaleko Rousínova. Zatímco vůz zpravovali vozkové, císař šel do polí, tam si půjčil od pacholka pluh a začal orat. Takových příběhů se na Moravě vyprávělo hodně.

Po panovníkově předčasně smrti se povídalo, že neumřel, ale skrývá se v Americe.

²⁶ HORA-HOŘEJŠ,P.*Toulky českou minulostí*. Český Těšín: 1996, s. 98

7 Vláda Marie Terezie a Josefa II. v praxi

Návrh projektu

Název: „Vláda Marie Terezie a Josefa II.“

Projekt, je připraven pro žáky 5. ročníku základní školy a nese název: „Vláda Marie Terezie a Josefa II.“ Projekt bude trvat jeden týden – pět dnů – 25 hodin. Je zaměřen na život a vládu Marie Terezie a Josefa II. Na reformy, které byly provedeny za vlády těchto panovníků. Projekt se bude prolínat předměty jako hudební výchova, pracovní a výtvarná výchova, matematika, přírodověda a český jazyk. Cílem projektu, bude získání informací v oblasti vlastivědy- doba Habsburků, vláda Marie Terezie a Josefa II. a reformy, v hudební výchově seznámení s hudebními skladateli a jejich hudbou, ve výtvarné výchově výtvarný sloh baroko jak už architektura a život, také i oblékání, které se budeme snažit vyrobit v pracovních činnostech pomoci balícího papíru. V matematice si uvedeme používané míry a mince. V českém jazyce si budeme vysvětlovat cizí slova z textu a uvedeme si slova, která se již neuvádějí – zastaralé. Díky pracovním papírům a vlastním zápiskům si žáci vytvoří „knížku“ o této době.

Typ projektu:

- podle organizace: mezipředmětový
- podle navrhovatele: uměle upravený (s pomocí literatury)
- podle účelu: směřující k získání vědomostí a dovedností
- podle délky: středně dlouhý- 1 týden
- podle prostředí – školní
- podle počtu zúčastněných: třídní
- věková kategorie: 5. ročník 10-11 let

Metody používané při projektu:

- slovní (rozhovor, diskuze,..)
- praktické metody (výtvarná výchova pracovní činnosti)
- metoda kritického myšlení (myšlenková mapa, brainstorming, čtyřlístek,)

Rozvrh

Pondělí	Vlastivěda	Čtení	Matematika	Tělesný v.	
Úterý	Český jazyk	Matematika	Přírodopis	Vlastivěda	Pracovní č.
Středa	Výtvarná v.	Výtvarná v.	Český jazyk	Vlastivěda	Tělesná v.
Čtvrtek	Matematika	Vlastivěda	Vlastivěda	Český jazyk	Hudební v.
Pátek	Závěrečný	den			

Cíle projektu:

Sociální:

- žáci se dokáží rozdělit do skupin a ve skupině spolupracovat
 - ve skupině vzájemně komunikují
 - z práce se dokáží nadchnout a povzbudit spolužáky

Psychomotorické cíle:

- žák zvládá správně vyplňovat pracovní listy a následně tvorbu vlastní knihy
- rozvíjí tvořivost

Kognitivní cíle:

- žák dokáže sbírat a třídit informace
- získané informace si zaznamenává
- žák dokáže pochopit pojmy, cizí slova a dokáže je vysvětlit
- žák dokáže přečíst jednoduché texty a doplnit je
- dokáže použít fantazii, tvořivost

Afektivní cíle:

- žák zhodnotí hodinu a další činnosti
- ohodnotí vlastní aktivitu

Poznatky, které budou mít po skončení projektu:

- znalosti osobnosti Marie Terezie a Josefa II.
- získání znalostí v stavebním slohu Baroko
- znalosti v oblasti reforem
- získání informací, jak se žilo v 18. stol.
- získání vědomosti o hudebním skladateli W.A.Mozart

Projekt

Pondělí

Zahájení projektu

1. hodina: V první hodině budou žáci seznámeni s týdenním projektem. Podám základní informace a správně motivuji.

Motivace:

Celý týden se vrátíme v čase do 18. století. V té době vládl Karel VI. Budeme se snažit získat co nejvíce informací o této době, o vládě Karla VI., Marie Terezie a synovi Josefu II. Jelikož 18. století se bude prolínat do všech předmětů, vytvoříme si každý vlastní knihu a třídu změňme – vyzdobíme taktéž do doby, o které se budeme bavit a získávat informace. Čeká nás hodně úkolů, zábavy a činností. Na konci týdne bude vyhodnocení nejlépe provedené knihy, nejlepšího provedení, vyrobení oblečení či výzbroje. A taktéž v pátek pozveme rodiče, aby se s námi podívali do doby, ve které jsme putovali celý týden a ohodnotí módní přehlídku a naše portfolia.

Vlastivěda:

Cíl: - dokázat správně určit starověk, středověk a novověk

- zopakovat významné události
- připomenout si významné panovníky
- dokázat zařadit panovníky do panovnických rodů
- získat vědomosti o Marii Terezii a jejich významných činech
- získat povědomí o jejich dětech
- získat vědomosti o synovi Josefovi II.

Pomůcky: pracovní list, balící papír, fixy

Organizace: individuální, skupinová

Úkol č. 1

Časová přímka. (viz. příloha č. 1)

Každý bude mít svůj pracovní list, ale pracovat žáci můžou ve skupinkách.

Vytvoření časové osy. a) zaznač správně starověk, středověk, novověk

b) vyznač významné panovníky

nechám, žáky, aby sami vypsali panovníky, pokud uvidím, že jim zadaný úkol činí problémy, panovníky budu na přeskáčku jmenovat a žáci se budou snažit správně zařadit do časové přímky

- Sámó (623-658) 1. Západoslovanská říše

- Panovníci Velké Moravy : Mojmir I.

Rastislav

Mojmir II.

- Česká knížata: Bořivoj I.

Václav (svatý)

Oldřich

- Čeští králové: Přemysl I. Otakar

Přemysl II. Otakar

Václav III.

Jan Lucemburský

Karel IV.

Václav IV.

Zikmund

Jiří Poděbradský

Ferdinand I. Habsburský

Rudolf II.

Ferdinand II.

- Správné zaznačení budu mít přichystané na balícím papíru, žáci si správně opraví, půjdeme společně po panovníku a u každého panovníka si uvedeme jednu větu, (kdo to byl)

- Zapsat rody, které do té doby vládly a seřad' rody jak šli za sebou

posledního panovníka, kterého si zaznačíme do časové přímky bude Marie Terezie

- žáci zjistí jméno pomocí osmisměrky (viz. příloha č. 2)

1. hodina

Čtení

Cíl: - zdokonalení čtení

- porozumění textu.
- získání informací o Marii Terezii

Pomůcky: text (kapitola Marie Terezie a Josef II.), fota panovníků (viz. příloha č. 3, příloha č. 4.)

Úkol č. 2

Žáci jeden po druhém čtou text a ostatní žáci pozorně poslouchají a dělají si výpisky- následně budou tvořit na balící papír život Marie Terezie

- každá skupinka si vylosuje panovníka, o kterém budou psát
- žáci pracují ve skupinkách
- každá skupinka dostane text k sobě, aby mohly nadále čerpat informace, které si nestihli zapsat
- žáci po práci, představí svůj výtvar
- žáci, kteří poslouchají, si doplňují zápisky
- po prezentacích si životopisy panovníků vystavíme a zápisky schováme do portfolia

2. hodina

Matematika

Cíl: - dokázat určit století a tisíciletí

- zopakování převodů jednotek
- seznámení jednotek, které se používaly za vlády Marie Terezie
- správné vypočítání slovní úlohy a označení jednotek v textu slovní úlohy

Pomůcky: pracovní list (viz. příloha č.5)

Úkol č. 3

Doplň správně století a tisíciletí.

Na tabuli: orientuješ se správně ve století a tisíciletí?

1 -100 = 1. století

101-200= 2. století

201- 300=

301 – 400 =.....

401-500 =.....

501- 600 =.....

601 – 700=.....

701-800=.....

801-900=.....

901-1000=.....

A víš v jakém století žila Marie Terezie?

A v jakém století žijeme mi?

Úkol č. 4

Zopakování veličin – složení portrétu Marie Terezie –(viz. příloha č. 5)

Žáci dostanou obálku, která bude obsahovat čtverečky s příklady a list papíru na nichž budou ve čtvercích výsledky. Žáci správně převedou jednotky a správně přiloží na výsledek na list papíru, výsledkem dolů. Postupným přikládáním příkladů na výsledek se žákům bude vytvářet obrázek- portrét Marie Terezie. Pokud správně převáděli, obrázek bude správně poskládaný.

Obrázek si následně založí do portfolia.

Úkol č. 5

Seznámení s veličinami, které se používaly za vlády Marie Terezie.

Přeházené písmenka: dokážeš správně poskládat?

Délkové míry:

Celap...O,026 m(palec)

Patos...O,316 m(stopa)

Kolte....0,777 m(loket)

Hás.....1,896 m (sáh)

Špovtoní lemí.... 7,585km (poštovní míle)

Jak vám to šlo?

Myslíte, že by jste dokázali v dnešní době používat míry, které jsme si uvedly?

Zkusíme si uvést příklad:

Úkol č. 6

Slovní úloha (viz. příloha č. 6)

- Zkus vypočítat
- V textu slovní úlohy jsou ukryty plošné míry, objem a hmotnost, které se používali, zkus je najít
- společně si řekneme o jaké plošné míry, objemové a hmotnosti se jedná, do pracovního listu si zapíše údaje
- následně si pracovní list založíme do portfolia

4. hodina

Tělesná výchova

Cíl: - vytrvalost

Úkol č. 7

S žáky si vyběhneme do lesa, mírným klusem. Žáky nemotivuji na přípravu na střeďeční závod.

Během hodiny, dám žákům 10 minut volna, během, kterého si nasbírají materiály na výrobu vesnice.

Možný materiál: klacíky, sláma, seno, mech, plody,

Úterý

1. hodina

Český jazyk

Cíl: - opakování slovních druhů

- zopakovat určování druhů číslovek
- určení souvětí

Pomůcky: pracovní list (viz. příloha č. 7)

Organizace: individuální, skupinová

-práce s textem:

- Vyhledej číslovky – urči druh.
- Vyhledej souvětí – proved' grafický záznam.
- Urči slovní druhy.
- zkus doplnit další informace

2. hodina

Matematika - Mincovnictví

Cíl: - zopakování hodnoty peněz

- správné početní výkony (sčítání a odčítání)
- seznámení s platidly s období 18. století

Pomůcky: pracovní list – (viz. příloha č. 8)

Organizace:

Na začátku hodiny žáci dostanou pracovní list, který obsahuje text a otázky, Žáci vyplní a následovně společně zkontrolujeme. Zavzpomínáme, na staré mince, pokud si pamatují na padesátníky, dvacetníky, desetníky.

Dávám příklady: Kolik se mi vleze desetníků do desetikoruny, padesátníků do sedmi korun, atd. Uvedeme se, kdy se začaly mince vyrábět. Uvedeme si měny, ve kterých se platilo:

Jednu vídeňskou hřivnu reprezentovala 12 tolarů a ty bylo možné rozměnit na:

- 24 půltolarů čili zlatých

- 48 čtvrttolarů
- 72 dvacetníků
- 144 desetníků
- 480 grošů
- 1800 krejcarů
- 2400 grešlí
- 3600 půlkrejcarů
- 8640 vídeňských penízů- feniků

S žáky se podíváme na obrázky mincí, které nechala Marie Terezie tisknout. Žákům rozdám obrázky mincí, aby si je mohly zařadit do portfolia. (viz. příloha č. 9)

Hra: Monopoly

Žáci se rozdělí do skupin od 5-8 hráčů. Určí se pořadí a hra může začít. Hráči si postupně kupují jednotlivé ulice, staví hotely atd. To jim přináší zisky v dalších kolech, kde je navštěvují ostatní hráči. Hráč, který zbankrotuje vypadává ze hry. Kdo zůstává poslední ve hře vyhrává.

Můžeme použít i hru Dostihy a sázky.

3. hodina

Přírodopis

Cíl: - Sestavit rodokmen Marie Terezie

- následně rodokmen vlastní – orientace v rodině
- funkce rodiny

Pomůcky: Pracovní list (viz. příloha č. 10,11)

Úkol č. 8

Co pro Tebe znamená rodina: Pojmová mapa – na tabuli

Objasni pojem úplná a neúplná rodina. K čemu slouží Dětské domovy? Víte, co se dělo s dětmi, které rodiče nechtěli za vlády Marie Terezie (18. stol.)?

Rodina má plno funkcí? Dovedeš vysvětlit jejich význam:

-biologická, výchovná, ekonomická, citová, péče o zdraví

Pracovní list: Vypracuj rodokmen Marie Terezie.

- použij dostupnou literaturu, internet, rozdělit si hledání ve skupině
- rodokmen Marie Terezie (viz. příloha č. 10)

Pracovní list: (viz. příloha č. 11) vyplň rodokmen Tvoji rodiny.

- dokážeš o svoji rodině povídat? Znáš potřebné informace- věk, bydliště, zaměstnání, společné činnosti, domácí mazlíčci

4. hodina

Vlastivěda

Cíl:- od prezentování panovníka Marie Terezie a Josefa II.

Žáci dostanou týden před zahájením projektu úkol, aby zjistili co nejvíce informací o dětech Marie Terezie a Františka Štěpána. Každý žák dostane jedno jméno. Žákům doporučím literaturu, kde by našly dané jména. Před daným termínem, žáci budou upozorněni, aby si připravili prezentaci na pět až deset minut a vyzdvihly to nejdůležitější nebo nejzajímavější. Při prezentaci ostatní žáci poslouchají a dělají si zápisky do portfolia.

5. hodina

Pracovní činnosti

Cíl: - vyrobit si vlastní minci pro štěstí

Pomůcky: modurit, vařič, hrnec, vodu, kůži

Úkol č. 9

Výroba mincí s moduritu.

Každý žák si vyrobit svoji vlastní minci. Následně si ji může zavěsit na kůži na krk.

Středa

1. + 2 hodina

Výtvarná výchova

Cíl:- seznámit žáky s barokním slohem, podání základních informací

- aby, žáci dokázali poznat na zámcích a hradech prvky baroka
- aby dokázali uvést základní představitele tohoto slohu
- vyrobit si oblečení pomoci balícího papíru

Pomůcky: prezentace

Žákům od prezentuji stavební sloh baroko v Čechách, uvedu jim ukázky staveb, ukáži základní prvky, uvedu známé architekty, malíře a sochaře.

Povídání a zjišťování, jak vypadali zámky, hrady? Byli jste na některých uvedených zámcích a hradech?

Chtěly by jste bydlet na zámcích či hradech?

Úkol č. 10

Výroba oblečení – šatů, uniformy.

Pomůcky: balící papír, tempery, pastelky, voskovky, kancelářský kůň

S žáky si ukážeme v knížkách, jaké se nosilo oblečení. Jaké nosila šlechta, jaké vojáci nebo rolníci – venkované

Výroba oblečení s balícího papíru.

Prezentace oblečení. (V pátek proběhne módní přehlídka)

3. hodina

Čeština – sloh

Cíl:- dokázat Popsat Marie Terezii, jak vypadala, její vlastnosti.

- správně formulovat věty
- nezapomenout na pravopis

Pomůcky: portréty Marie Terezie (použijeme portrét, který jsme složili v matematice)

Organizace: individuální

Úkol č. 11

Zkus popsat jak vypadala Marie Terezie. Podle svého názoru popiš povahové vlastnosti, jaké si myslíš, že měla. Můžeš usoudit z textu, který jsme si četly první den Pokud uvidím, že žákům dělá problém popsat. Přečtu jim ukázkou z knihy. (viz. příloha č. 12)

4. hodina

Vlastivěda-Český jazyk

Cíl:- získat poznatky o život poddaných – na vesnicích

- dokázat poskládat hierarchii
- dokázat najít slova nadřazená a podřazená
- dokázat vysvětlit význam věcí na obrázcích
- dokázat si rozdělit práci při výrobě vesnice

Pomůcky: Krabičky od sýrů, čajů, atd. obrázky vesnic - budovy z 18. stol. (viz. příloha č.13), kartičky (viz. příloha č. 14)

Úkol č. 12

Na koberci budou položeny kartičky- na kartičkách:

- Vytvořte slova nadřazená a dosazujte slova.
- dokážete vysvětlit význam některých slov
- jak vypadalo stavení, ve kterém lidé bydleli- jak vypadaly tyto stavby, z čeho byli postavené, proč tak vypadaly
- sestav hierarchii obyvatel
- jak vypadal den vesničanů, co dělali děti, co jedli lidé
- dokážeš poznat náradí na obrázcích, k čemu sloužilo

Úkol: 13

Pomocí materiálu, které si žáci nasbírali v lese nebo přinesli z domu.

Zkuste vyrobit, jak vypadala vesnice v 18. století

Vesnici budeme tvořit na balící papír- základ.

5. hodina

Tělesná výchova

Cíl: -koordinace těla, obratnost

Motivace:

V 18. století mezi sebou země válčili. Ve válce válčili vojáci, kteří byli cvičení, ale i rolníci. Museli ujít několik kilometrů bez přestávky i přes těžký terén. Zkusíme si zaběhnou překážkovou dráhu, aby jsme zjistili jak jsme na tom.

Úkol: 14

Soutěž o nejlepšího vojína

Vytvoření překážkové dráhy (viz. příloha č. 15)

Každému bude změřen čas. Nejrychlejší čas vyhrává. Kluci a holky budou zvlášť hodnoceny.

Čtvrtek

1. hodina

Matematika

Cíl: - opakování násobků, dělení a násobení desetinným číslem

Úkol: 15

Pracovní list (příloha č. 16)

Červenou barvou vybarvi násobky 6

Žlutou barvou vybarvi násobky 7

Modrou barvou vybarvi násobky 8

Zelenou barvou vybarvi násobky 9

Dohrání hry monopoly z minulé hodiny. A vyhlášení vítěze.

2 a 3. hodina

Vlastivěda

Cíl: - získání informací o reformách Marie Terezie

Pomůcky: text (viz. příloha č. 17)

Rozšifruj text – pomocí něho zjistíš jaké byly zavedeny reformy

Úkol č. 16

Rozdání reforem do skupinek. Každá skupinka vypracuje jednu reformu.

Poznámky zpracovávají na list A4.

Body podle, kterých budou vypracovávat :

- Jak se jmenuje reforma
- Kdy byla založena
- Kým byla založena
- Proč, z jakého důvodu byla založena
- Co obsahovala, co měla změnit

Následně každá skupinka představí danou reformu. Ostatní dávají pozor.

Nakonec všem okopírují a založí si do portfolia.

Úkol č. 17

Zkuste vymyslet vlastní reformu na dnešní dobu.

- Vymysli název
- proč, za jakým důvodem ji vydáváte
- co by měla zlepšit

Vystavení reforem – ostatní žáci si můžou přečíst a vyjádřit svůj názor (napsat)

4. hodina

Český jazyk

Cíl: - správně poskládej text

- správně doplnit i/y
- zopakování vyjmenovaných slov
- správně určit slovní druhy
- grafický záznam souvětí
- základní skladební dvojice

Pomůcky: text: Kde se vzal apríl? – pracovní list (viz. příloha č. 18)

Úkol č. 18

Žáci dostanou obálku v níž mají rozstříhaný text na kousky, poskládají a nalepí na list papíru.

- doplní i/y
- v první větě najdi základní skladební dvojici – správně zaznač
- ve druhé větě urči slovní druhy, zaznač číslicí nad slovo
- najdi první souvětí a proved' grafický záznam

Kolikátého je apríl?

Povedlo se Ti už někoho napálit v den aprílu

5.hodina

Hudební výchova

Cíl: - seznámit se s pojmem koncert

- poslech hudby
- zdokonalení v orientaci v mapě

Slovo koncert vychází z italského *concerere* – soupeřit, zápasit.

Jedná se o umělecké představení převážně hudební povahy. Může se jednat o koncert populární hudby nebo vážné hudby. Koncert populární hudby a vážné hudby se od sebe liší. Dokážeš povědět jak se od sebe liší?

- koncert populární hudby – probíhá v arénách, halách
 - lidé většinou stojí a pohybují se do rytmu hudby
 - posluchači mohou být volně oblečení
- koncert vážné hudby – v sálech, síních
 - lidé většinou sedí
 - posluchači jsou oblečení ve společenském oblečení

Už v dobách Marie Terezie se konaly koncerty. Jednalo se o vážnou hudbu. Hudbu skládali uznávaní skladatelé a většinou byla složena přímo panovníkovi nebo k významné události.

Hra: Koncert.

Žáci se mohou převléct do svých vytvořených kostýmů a usadí se.

- Já jako Mozart vejdu do třídy (koncertní síně) , představím se a zahraji (pustím) žákům slavnou skladbu. – představím skladbu, povím, kdy jsme ji složil, k jaké příležitosti a komu
- Vyzvu žáky, aby se vyptávali co je zajímavá na osobu Mozarta
- Žáci si své poznatky zapisují (následně vše zakládají do portfolia)
- Nakonec pustím žákům operu, kterou jsem složil pro Marii Terezii

Úkol č. 19

Práce ve skupinkách

- Pracovní list (příloha č. 19)
- doplň text, pomocí římských číslic doplňíš, kdy se Mozart narodil, a pomoci mapy město, kde se narodil
- doplň státy podle hlavních měst a zjistíš, které města navštívil Mozart
- zapiš si získané informace o Wolfgangu Amadeus Mozartovi
- napiš název skladby, ohodnoť ji, pokud se Ti líbila či nelíbila odůvodni proč
- Pokud znáš i jiné skladby napiš

Na závěr si založ pracovní list do portfolia.

Pátek

Opakovací den

Cíl: - zopakovat a zocelit informace

- prohloubení informací o Mozartovi
- dodělání si portfolia
- práce ve skupinkách

1.hodina

Seznámení s dnešním dnem

Rozdělení do skupin.

Vysvětlení pravidel a bodování. – Vytvoření tabulka na body.

1. Hra:

Az kvíz – otázky (příloha č.20)

Cíl: - spolupráce v družstvu

-opakování získaných vědomostí

Rozdělení barev družstvům – červená a modrá.

Pomocí hádanky určím družstvo, které bude začínat.

Hádanka: Když to leží mlčí to, když to chytneš vřeští to. Co je to? (řetěz)

Družstvo, které uhádlo začíná a vybírá si číslo, pod kterým je skryta otázka, přečtu zadání otázky a žáci dané skupiny odpovídají, na odpověď mají 30 s, pokud neodpoví správně či vůbec, na otázku může odpovědět druhé družstvo.

Družstvo, které správně odpoví, získává políčko, které si zvolilo a políčko je označeno barvou družstva. Cílem je spojit všechny tři strany.

Družstvo, které vyhrálo získává 5 b.

2. Pracovní list (příloha č. 21)

Cíl: zopakování získaných vědomostí

Úkol: Žáci pracují samostatně, pomocí svých znalostí doplňují pracovní list.

2. hodina

Wolfgang Amadeus Mozart

Cíl: -Nácvik písně

- poslech hudby

Pomůcky: pracovní list – (viz. příloha č.22), cd Mozart

Žákům rozdám pracovní list

úkoly:

- nácvik francouzské písně Tři slípky

- pozorně poslouchej skladbu W.A. Mozarta, jsou to variace na písničku, kterou jsme se před chvílkou učili. – Kolik různých variací jsi slyšel/a?

- zkuste ve skupinkách vymyslet vlastní melodii na píseň 3 slípky, ale zachovejte rytmus písničky

- napiš slova protikladná ke slovu velká a ke slovu denní a přidej slovo hudba, vznikne

nám název skladby

- poslech hudby – úkoly: - zakroužkuj , jaká podle tebe skladba byla
 - zvol si barvy a vybarvi jak na tebe hudba působila, barvy, které vyjadřují náladu skladby
- nácvik skladby pomocí hry na tělo a hudebních nástrojů – rytmus –(viz. příloha č. 23)

3. hodina

3. Hra: Forbas (viz.příloha č. 24)

Cíl: Správně odpovědět na otázky.

Hra je určena pro 2-5 žáků. Žáci sedí v kruhu a uprostřed mají hrací pole složené z 16 čtverců. Jeden žák promíchá 20 vlastnických karet a rozdá všem po čtyřech kartách. Klade je obrázkem dolů, aby nikdo neviděl co má na nich za obrázek, ale sám si zapamatuje obrázky. Kolem hracího pole jsou rozmístěny otázky a na každé otázce je obrázek. Žák si vybere otázku podle svého obrázku a snaží se zodpovědět. Když správně zodpoví, přiloží otázku na hrací pole. Pokud ne, vrací kartičku zpátky. Hra pokračuje do té doby, až se zaplní všechna pole. Hráči se snaží klást kartičky na hrací pole, tak aby dosáhli co nejlepších bodovaných pozic. Bodování a příklady pozic jsou před hrou zveřejněny. Po ukončení hry otočí každý hráč před sebou své vlastnické karty tak, aby všichni viděli, jaké jsou na nich obrázky. Poté každý hráč obdrží jeden bod za každý obrázek na svých vlastnických kartách, které jsou umístěny na herní ploše.

A navíc získává prémiové body.

4. Obrázkové domino – Nevolníci a dělníci (viz.příloha č. 25)

Cíl: -Správně poskládat obrázky, podle děje

- Orientace v události, o které jsme se bavili předešlí den

Každý žák dostane obálku v níž budou nastříhané obrázky s textem Jeho úkolem bude poskládat obrázky jak šly dějově za sebou.

Jakmile má žák zkontrolované, nalepí si dominové obrázky na papír a založí do portfolia.

5. Hra:Pantomima

Cíl: Neverbální komunikace – vyjádření – bude se jednat o povolání v 18. století

Pomůcky: kartičky (viz.příloha č. 26)

Žáci budou pracovat ve skupinkách. Jeden hráč z 1. skupiny si vytáhne kartičku z pytlíku, potichu si ji přečte a ukazuje svému družstvu (1 skupině) skupina má 1 minutu na to, aby uhádla co předvádí jejich hráč, pokud do zmíněného času neuhádnou, dostává 2. skupina možnost uhodnout a tím získat bod.

4. hodina

-Módní přehlídka

-Pozvání ostatních tříd na módní přehlídku. Vyhlášení nejlepšího modelu.

-Hudební vložka – malá noční hudba v našem podání

-Zhodnocení celého týdne. Poděkování za pěknou spolupráci.

-Zhodnocení žáků, co se jim líbilo, co by změnili.

-Svázání portfolií.

Na hodinu, ve které budou žáci vystupovat – módní přehlídka a koncert – malá noční hudba. A následná prohlídka výrobků a knih (portfolií) budou pozváni rodiče. Během prohlídky, budou moci návštěvníci hodnotit knížky – portfolia, které je nejhezčí. A na konci bude vyhodnocen nejlepší tvůrce knihy.

Závěr

Předložena diplomová práce je zaměřena na život Marie Terezie, jak vladařky, tak i matky a manželky. Byla to žena výjimečná a silná. Musela vládnout zemi v letech, kdy na to nebyla vůbec připravena, jak ze stránky psychické tak i intelektuální. Na tuto funkci nastoupila ve svých devatenácti letech a přesto si vedla výborně a během své vlády provedla mnoho změn, vyhrála i prohrála několik válek, zavedla několik reforem, jenž nejnámější byla reforma školství a zvládla porodit šestnáct dětí, proto není v práci ani opomenuto popsání jejich dětí. Některé zasáhly do dějin více některé méně, některé, ale ani nepřežily matku Marii Terezii.

V diplomové práci je podrobněji uveden ze všech dětí, život Josefa II., jež byl vytoužený syn Marie Terezie a Františka Štěpána Lotrinského, který převzal po smrti matky vládu země. I když není uváděn, jako nejlepší vojevůdce, dokázal založit ústavy pro slepce, hluchoněmé a nejdůležitější ústav pro očkování proti neštovicím. A zásluhy měl i v oblasti reforem.

Vždy jsou uvedeny klady a zápory každého panovníka, kteří jsou v diplomové práci popisováni.

V práci je uvedena projektová metoda, jak už teoreticky tak i prakticky. V dnešní výuce je projektová metoda vnímána jako móda. Ale ve výuce je částečný odklon od požadavků, ne vždy co je ve školách prezentováno jako projekt žáka, je tomu tak, ale spíše se jedná o projekt učitele. Uvedený projekt v práci, je vytvořen pro žáky 5.ročníku. Obsahuje zajímavé činnosti, tajenky a hry. Díky mezipředmětovým vztahům se období vlády promítne do všech předmětů a výchov nevyjímaje. Díky pracovním listům a vlastním zápiskům si, žáci odnesou svázanou knížku, která jim při každém otevření může připomenout dobu vlády Marie Terezie a Josefa II. Či další zafixování poznatků, které získali během projektového dne.

Seznam pramenů a literatury

- BAUER, J. *Vládci českých zemí*. Praha: Pavel Dobrovský Beta, Praha, 2004, 272 s. ISBN 80-7306-168-6
- COUFALOVÁ, H. *Projektové vyučování*. Praha: Fortuna, 2006. s. 135. ISBN 80-7168-958-0.
- FRAIS, E. *Reformy Marie Terezie a Josefa II.* Třebíč: Akcent, 2005. 156 s. ISBN 80-7268-337-3.
- HERRE, F. *Marie Terezie*. Praha: Brána, 1996. 277 s. ISBN 80-85946-41-6.
- HORA- HOŘEJŠ, P. *Toulky českou minulostí V.* Český Těšín: 1996. 230 s. ISBN 80-85890-94-1.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: 2006. 160 s. ISBN 80-210-4142-0.
- MÜHLHAUSOVÁ, H. *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k přírodovědnému učivu pro 5. ročník*. Znojmo: 2007. 71 s.
- MÜHLHAUSOVÁ, H. *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 4. ročník*. Znojmo: 2007. 48 s.
- MÜHLHAUSOVÁ, H. *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník*. Znojmo: 2007. 56 s.
- PŘÍBSKÝ, V. *Její veličenstvo*. Praha: Ikar, 2007. 204 s. ISBN 978-80-249-0823-6
- PŘÍHODA, V. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936.

RIEDER, H. *Marie Terezie*. Praha: Ikar, 2004. 176 s. ISBN 80-249-0384-9.

VELÍNSKÝ, S. *Soustavy individualizovaného učení*. Brno: 1933. s. 396.

WEISSENSTEINER, F. *Dcery Marie Terezie*. Praha: Ikar, 1995. 240 s. ISBN 80-249-06198.

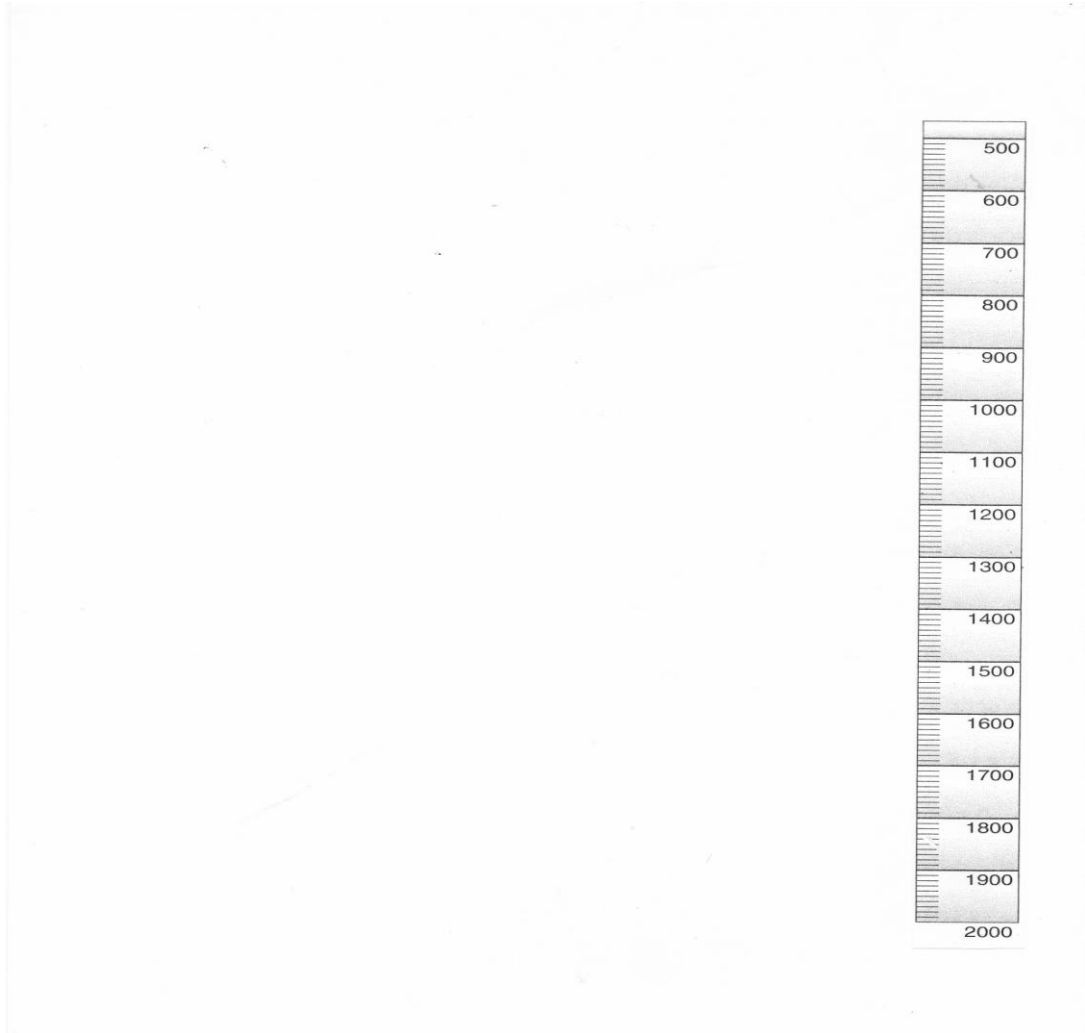
WEISSENSTEINER, F. *Synové Marie Terezie*. Praha: Ikar, 2005. 158 s. ISBN 80-249-0594-9.

www.rvp.cz

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Časová osa
- Příloha č. 2: Osmisměrka
- Příloha č. 3: Portrét Marie Terezie
- Příloha č. 4: Portrét Josefa II.
- Příloha č. 5 : Puzzle z příkladů
- Příloha č. 6 : Slovní úlohy
- Příloha č. 7 : Vyhledávání číslovek
- Příloha č. 8 : Historie peněz
- Příloha č. 9 : Mince
- Příloha č. 10: Rodokmen
- Příloha č. 11: Osobní rodokmen
- Příloha č. 12: Vzhled Marie Terezie
- Příloha č. 13: Stavba z 18. století
- Příloha č. 14: Karty k vesnici
- Příloha č. 15: Překážková dráha
- Příloha č. 16: Tabulka s násobky
- Příloha č. 17: Tereziánské a Josefínské reformy
- Příloha č. 18: Kde se vzal apríl?
- Příloha č. 19: Wolfgang Amadeus Mozart
- Příloha č. 20: Az- kvíz
- Příloha č. 21: Opakovací test
- Příloha č. 22: Pracovní Mozartovský list
- Příloha č. 23: Malá noční hudba
- Příloha č. 24: Historický Forbes
- Příloha č. 25: Nevolníci a dělníci
- Příloha č. 26: Povolání

Příloha č. 1

623-658 : 1. Západoslovanská říše

Panovníci Velké Moravy

Mojmír I. 830-846 – zakladatel Velkomoravské říše

Rastislav 846-870 – příchod Cyrila a Metoděje

Mojmír II. 894-907 – konec Velkomoravské říše

Česká knížata

Bořivoj I. asi 870-888 1. Přemyslovec

Václav (Svatý) asi 922-935 – patron České země

Oldřich 1012 – 1033 – natrvalo připojit Moravu k Čechám

Čeští králové

Přemysl I. Otakar 1197-1230 – 1. král, otec Svaté Anežky

Přemysl II. Otakar 1253 -1278 –král železný a zlatý

Václav III. 1305-1306- poslední Přemyslovec .

Jan Lucemburský 1310-1346 –král cizinec, otec Karla IV.

Karel IV. 1346-1378 –Otec vlasti

Václav IV. 1378-1419 –syn Karla IV.

Zikmund 1436-1437- 2. syn Karla IV., bojoval proti husitům

Jiří Poděbradský 1458-1471, husitský král

Ferdinand I. Habsburský 1526-1564, 1. Habsburk

Rudolf II. 1576-1611 – Praha zaznamenala ohromný rozkvět

Ferdinand II. 1620-1637- poprava 27 českých pánů

Marie Terezie 1740-1780²⁷

²⁷ MÜHLHAUSEROVÁ, Hana. *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník.* 2007. Znojmo : Tiskárna Sládek, 2007. s.37

Příloha č. 2

OSMISMĚRKA : _____

M	A	R	O	K	Í	N	E	L	S	E	R	K
R	D	I	V	É	V	O	D	K	Y	N	Ě	E
D	Ě	D	I	C	T	V	Í	T	E	R	E	Z
C	T	O	D	I	S	A	N	K	C	E	O	E
O	I	R	E	C	N	I	M	W	A	L	K	B
M	U	R	Ň	G	E	C	A	A	M	Á	S	L
L	I	M	A	N	Ž	E	L	E	K	R	Y	I
E	C	I	N	V	O	N	A	P	S	T	O	Ý
V	N	H	U	D	B	A	A	M	A	T	K	A
D	C	E	R	Y	Á	T	V	L	Á	D	A	☺
☺	L	A	T	I	N	A	S	Y	N	I	R	☺

Vévodkyně

Vláda

Rok

Děti

Sankce

Dědictví

Velmoc

Matka

Hudba

Latina

Syni

Náboženství

Manžel

Panovnice

Kreslení

Rod

Tanec

Mince

Rakousko

Dcery

²⁸ HORA-HOŘEJŠ, PETR. *Toulky Českou minulostí : pátý díl*. Český Těšín: 1996, s.77

Příloha č. 4

29

²⁹ HORA-HOŘEJŠ, PETR. *Toulky Českou minulostí : pátý díl*. Český Těšín: 1996, s.63

0,005	0,05	50 000	5,0
7 800	7,8	780	0,078
20	20	0,02	2
46	0,046	46	0,46
5,9	3 000	250 000	0,7

Příloha
č. 5

$0,7 \text{ m}$ $=$ cm	700 mm $=$ m	$0,07 \text{ km}$ $=$ dm	7 km $=$ m
$0,05 \text{ cm}$ $=$ dm	5 mm $=$ dm	50 km $=$ m	50 mm $=$ cm
78 m $=$ cm	78 mm $=$ cm	$7,8 \text{ dm}$ $=$ mm	$0,78 \text{ cm}$ $=$ dm
2 dm $=$ cm	2 cm $=$ m	2 cm $=$ m	$0,2 \text{ dm}$ $=$ cm
$4,6 \text{ dm}$ $=$ cm	$4,6 \text{ cm}$ $=$ m	$4,6 \text{ cm}$ $=$ mm	$4,6 \text{ dm}$ $=$ m
59 dm $=$ m	3 km $=$ m	250 km $=$ m	7 dm $=$ m

Příloha č. 6

Slovní úloha

Setí semínek v císařské zahradě

Delší strana obdélníkového záhonu měří 72 cm. Kratší strana záhonu měří 63 cm. Každou stranu musíme po setí rozdělit po 9 cm. Na kolik dílů rozdělíme delší a na kolik kratší stranu záhonu?

Řešení: delší strana obdélníka72 cm

kratší strana obdélníka63 cm

každou stranu rozdělit po9 cm

na kolik dílů rozdělíme stranu a,b ?

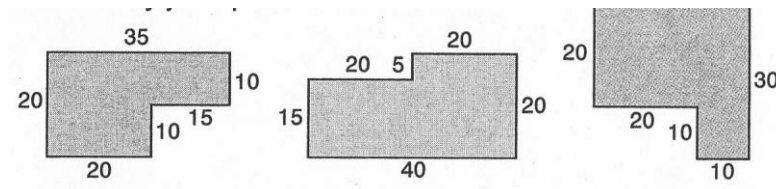
$$72:9=8$$

$$63:9=7$$

Odpověď: Delší stranu rozdělíme na 8 dílů a kratší stranu rozdělíme na 7 dílů.

Pan Korec si vybral pozemek ve vesničce Měřice. Než se vydal do městečka stávil se do obchodu a koupil si pivo značky holba a žejdlík vody. Jitro dorazil do vesničky a vybíral si pozemek podle podle pláneků.

- a) vypočítej obvody všech tří pozemků. Kolem kterého by si musel postavit nejdelší plot.

Příloha č. 7

Dnes víme, že Marie Terezie se narodila 13. května 1717 ve Vídni. Měla 16 dětí z toho 11 dcer. Nejslavnější byla Marie Antoineta . Dva synové se stali císaři. Její manželem byl František Lotrinský. Ze svým synem zavedli několik reforem. Především upravila školní docházku, zavedla výuku pro všechny děti od šesti do dvanácti let.

Byla první panovnicí mezi Habsburky.

- a) Vyhledej číslovky – urči druh.
- b) Vyhledej souvětí – proved' grafický záznam.
- c) Urči slovní druhy.
- d) zkus doplnit další informace

Příloha č. 8

Historie peněz

Lidé spolu obchodovali ještě před vznikem peněz.

Dnes obchodu zboží za zboží říkáme barter.

Později se stalo prostředkem směny zboží, které lidé považovali za cenné.

Slované používali k placení plátno, odtud slovo PLATIT.

Postupně si lidé výměnu zjednodušili používáním peněz z drahých kovů.

Poprvé se mince objevily asi v 7. stol. př. n. l. v Číně.

Později se na mince začaly razit královské znaky, aby se zabránilo padělání.

První české mince byli denáry.

Přemysl Otakar I. nechal razit mince, na kterých se poprvé objevil český lev a nazývali se brakteáty.

Jak se nazývala mince, kterou dal razit Václav II. byl pražský groš.

V 17. století se začali vydávat stvrzky – bankovky.

Zjistěte o jakou bankovku a osobnost se jedná?

1.

Žila jsem ve 13. století. Byla jsem dcerou Přemysla Otakara I. V roce 1989 jsem byla prohlášena za svatou. _____

2.

Žil jsem ve 14. století. Byl jsem českým králem a římským císařem. Měl jsem 4 manželky. Založil jsem např. univerzitu. _____

3.

Žila jsem v 19. století. Byla jsem spisovatelkou. Mezi mé nejznámější knihy patří Babička. _____

4.

Většinu života jsem prožil v 19. století. Byl jsem historikem a jsem považován za zakladatele českého dějepisectví. _____

5.

Žila jsem na konci 19. a na začátku 20. století. Byla jsem slavnou operní pěvkyní. _____

6.

Narodil jsem se roku 1850. Za světové války jsem sezasloužil o samostatnost Československa, později jsem se stal 4x za sebou jeho prezidentem.

7. Kdo má právo vydávat peníze do oběhu? _____

8. Součet našich bankovek? _____

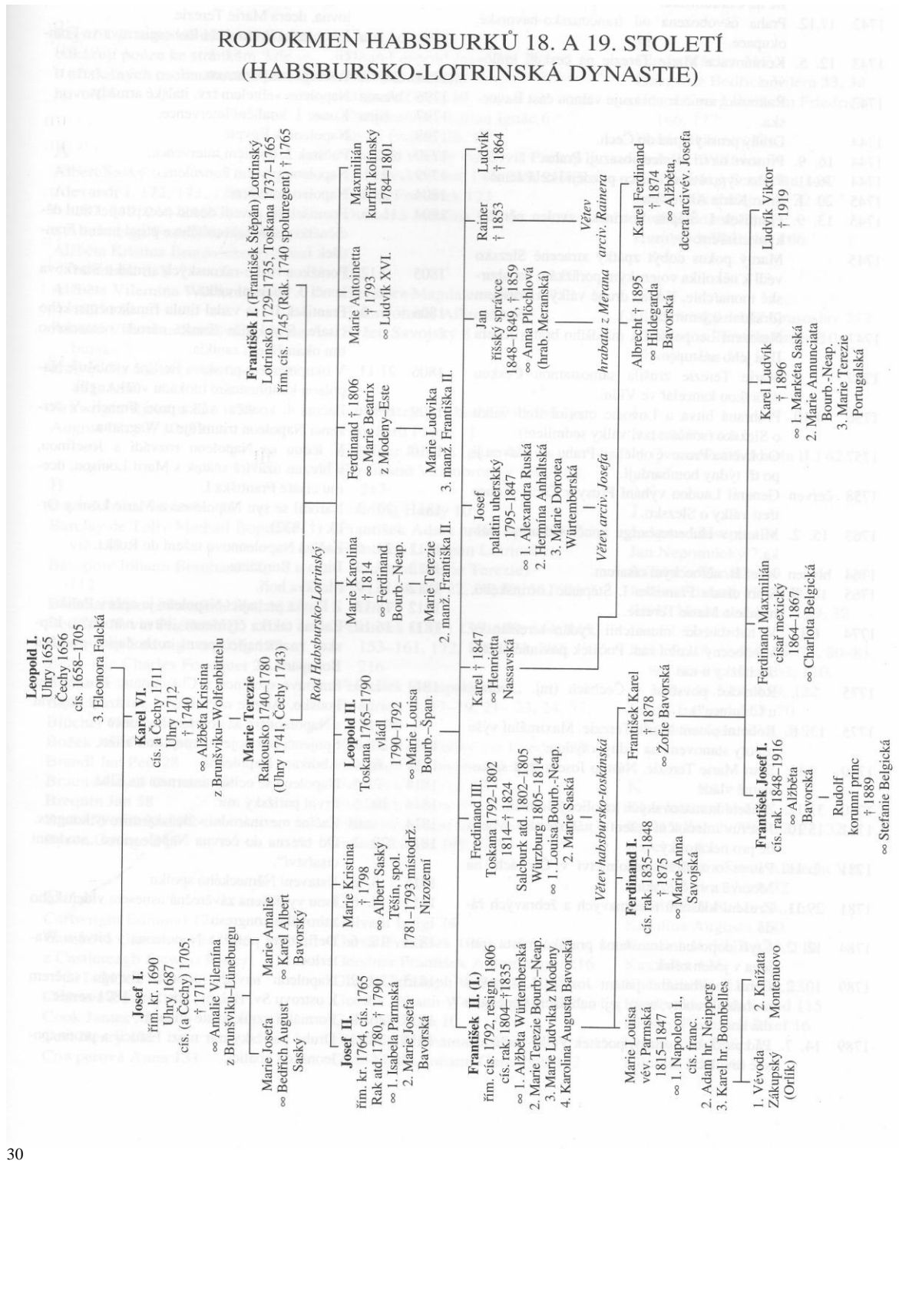
Řešení:

1. 50
2. 100
3. 500
4. 1000
5. 2000
6. 5000
7. Česká národní banka
8. 8 888

Příloha č. 9

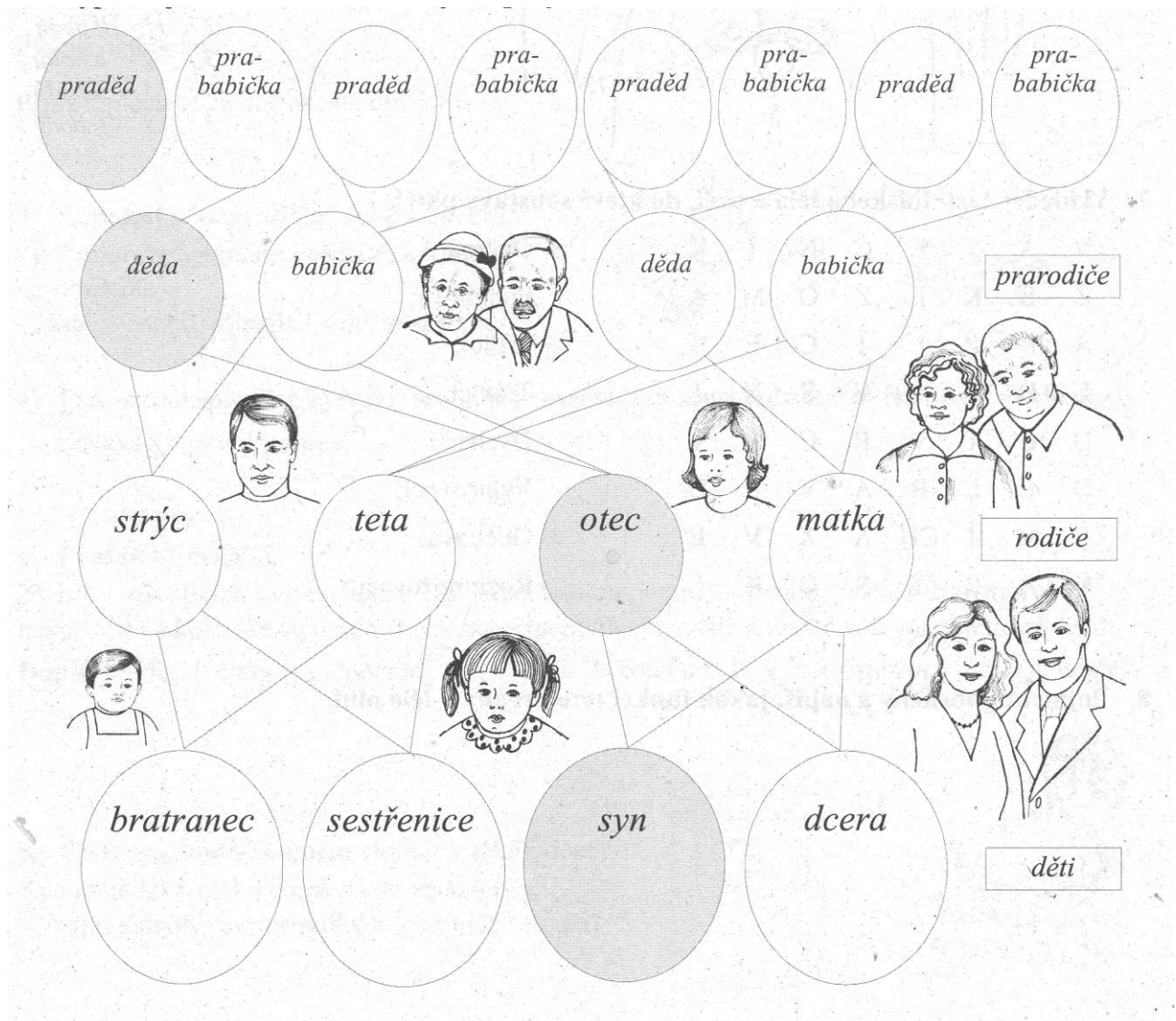

RODOKMEN HABSBUKŮ 18. A 19. STOLETÍ (HABSBUKSKO-LOTRINSKÁ DYNASTIE)

³⁰ HORA-HOŘEJŠ, PETR. *Toulky Českou minulostí : pátý díl*. Český Těšín: 1996, s.221

Příloha č. 11

31

³¹ MÜHLHAUSEROVÁ, Hana. *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k přírodovědnému učivu pro 5. ročník*. Znojmo: 2007, s.54

Pracovní list č. 12

O vzhledu Marie Terezie, když jí bylo třicet let:

Je spíše vyšší než střední postavy. Před svatbou byla velice krásná, ale časté porody, které prodělala, a rovněž tělnatost způsobily velkou těžkopádnost. Přesto kráčí lehce a drží se majestátně. Má kulatý, plný obličej a čisté čelo. Dobře tvarované obočí stejně jako vlasy jsou světlé. Má velké, živé a zároveň velmi mírné oči, k čemuž přispívá i jejich světlomodrá barva. Výraz v její tváři je otevřený a přívětivý, způsob řeči přátelský a půvabný. Nelze popřít, že je krásná.

Úkoly:

1. Zkus podle popisu Marii Terezii nakreslit, namalovat.

Portrét Marie Terezie.

³² Rieder, H. *Marie Terezie, Osudová hodina Habsburků*. Praha: 2004, s. 71

UKÁZKY VESNICKÉ ARCHITEKTURY 18. A 19. STOLETÍ

Příloha č. 14

truhla	pec	jizba	stůl	dřeváky	léčivé byliny
studna	chlév	dvůr	kurník	cep	pluh
síto	obilí	pole	orání	snop	mandel
sedlák	děvečka	orání	bohoslužba	draní peří	Chleba

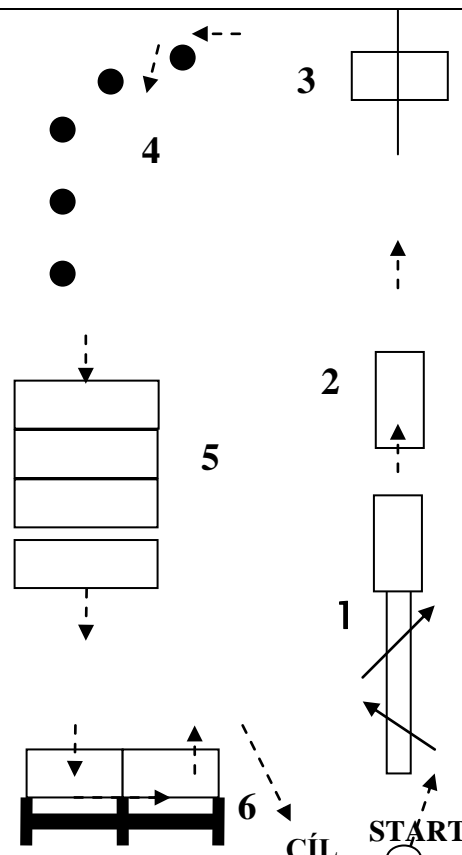
Příloha č. 15

Třída: 5

Počet žáků:

Cíl: rozvoj rychlosti, obratnosti a síly

Pomůcky: lavička, žíněnky, lano, kužely, díly švédské bedny, žebřiny, podložky,

Část hod.	čas	obsah	popis cviku	pomůcky
ÚČ-O	3	Nástup, pozdrav, kontrola úboru, seznámení s cílem hodiny		
ÚČ-RČ	5	Na zbojníky.		Žebřiny, žíněnka, zvoneček
PČ	11	cvíky		
HČ	21		<p>1 Skoky snožmo přes lavičku</p> <p>2 kotoul vpřed</p> <p>3 zhoupnutí na laně</p> <p>4 slalom mezi kužely</p> <p>5 skoky snožmo přes díly švédské bedny</p> <p>6 lezení na žebřinách (ručkování)</p>	lavička, 5 žíněnek, lano, 5 kuželů, 4 díly švédské bedny, žebřiny
ZČ	5	Relaxace	Na krále	Židle, papírová koruna

Na zbojníky

Úkol: učit odvážně vylézt na žebřiny, cvičení koordinace ruce x nohy

Pomůcky: žebřiny, žíněnka, zvoneček

Místo provedení: tělocvična

Organizace dětí: děti jsou rozděleny do družstev podle počtu žebřin (většinou 2- 3), při rozdělování zohlednit výkonnost žáků

Popis hry:

Deset kroků od žebřin nakreslit výběhovou čáru. Za ní stojí žáci v zástupu podle družstev. Na žebřinách na nejvyšší příčce bude zavěšený zvoneček. Žáci na povel vyběhnou, vylezou k zvonečku a zazvoní a poté opět slezou a běží ke svému družstvu, kde předávají štafetu. Hra končí až se vystřídají všechny děti. Vyhrává družstvo, které bylo nejrychlejší.

Poznámka: při lezení po žebřinách nahoru i dolů musí stoupat z příčky na příčku – nelze nějakou vynechat, ani seskakovat z vyšší příčky.

Na krále

Pomůcky: židle, papírová koruna

Popis hry: 1 dítě (král) sedí na židli, na hlavě má korunu a má zavřené oči. Ostatní děti chodí

okolo v kruhu a říkají: „Král sedí na trůně v papírové koruně, kdo korunu z hlavy vezme, na královský trůn si sedne.“ Učitelka ukáže na jedno z dětí v kruhu, které vezme králi korunu a běží okolo kruhu, „král“ za ním (stejně jako u hry „Pešek“).

Pokud si stihne sednout na židli dříve, než ho „král“ chytí, stává se králem a hra se opakuje.

Příloha č. 16

13	17	2	6	8	7	3	4	11	17	22	33	46	61	59
47	75	13	17	19	22	26	34	41	55	62	68	71	73	84
85	91	2	3	6	8	4	1	37	51	58	59	61	67	31
43	47	26	29	43	26	28	16	17	23	26	44	46	51	55
7	8	13	51	54	45	21	15	42	43	46	47	33	34	31
33	34	37	49	46	44	41	43	55	56	57	58	59	16	17
11	13	12	17	18	19	22	26	29	31	10	33	24	14	11
22	30	31	23	26	29	44	41	68	69	57	48	39	36	33
75	68	81	86	87	89	66	67	79	61	21	62	64	72	75
86	11	13	24	19	22	34	43	53	30	57	59	61	35	69
43	44	51	57	56	18	27	40	20	26	29	76	88	86	17
11	19	31	52	62	75	9	63	28	85	11	13	17	19	22
23	34	29	43	58	65	88	23	38	26	57	89	62	73	67
2	3	8	6	7	4	11	46	23	53	62	83	6	7	4
57	59	65	71	74	86	89	22	43	26	51	59	61	76	23

Příloha č. 17

Tereziánské a josefínské reformy

Úkol: Každé číslo má přiřazené číslo, najdi o jaké písmeno se jedná a doplň místo číslic písmena.

Za vlády Marie Terezie a Josefa II. pronikly 18,22,27,12,3,7,17,22,14,7 myšlenky do Rakouska – Uherska. V té době sídlili panovníci ve 27,12,5,17,12. Nejdůležitější reformou, kterou provedla Marie Terezie byla reforma 23,14,18,15,22,24,27,12. A nejdůležitější reformy Josefa II. byli – 24,18,15,7,20,1,17,4,17,12 patent a zrušení 17,7,27,18,15,17,3,24,27,12. Dalšími reformami byli: 5,1,17,18,27,1 reforma, 27,18,13,7,17,22,14,1 reforma a sjednocení 27,1,10 a 16,7,20.

A	1
B	2
C	3
Č	4
D	5
Ď	6
E	7
F	8
G	9
H	10
CH	11
I	12
J	13
K	14
L	15
M	16
N	17
O	18
P	19
R	20
Ř	21
S	22
Š	23
T	24
Ť	25
U	26
V	27
W	28
X	29
Y	30
Z	31
Ž	32

Příloha č. 18

Kde se vlastně vzal apríl?

První psemná změnka o vřádění aprílem v českých zemích se datuje rokem 1690. Na konci 18. století jsou zpráv o aprílovém vtípkování poměrně časté. Podle dochovaných zápisků spočíval oběj především v tom, že se lidé poslal pro něco vtípného. Např. pro kráčí peří, kohoutí vejce, kukačku do hodinek, včel sádlo, ps štětiny či vtípné semeno. Ten, kdo se nechal nachytat, si vsloužil titul „aprílov blázen“ a byl terčem vsměchu cel den.

Dnes bychom ho nachytal třeba tím, že bychom ho poslal pro bublinky do lmonády.

Angličané tento den nazvají dnem bláznů. Možná se jen lidé radují z blžícího se jara a mají náladu na vtípy. Nejpočetnější skupina badatelů se přiklání k názoru, že v dubnu se otevírá nov zemědělský rok, což byl většinou silný motiv k bujarému veselí. Ať tedy žije apríl!

1. Doplní i/y
2. V první větě najdi základní skladební dvojici – správně zaznač
3. Ve druhé větě urči slovní druhy, zaznač číslicí nad slovo
3. Najdi první souvětí a proved grafický záznam

Kolikátého je apríl?

Povedlo se Ti už někoho napálit v den aprílu?

Příloha č. 19

Wolfgang Amadeus Mozart

Tento vynikající hudební skladatel se narodil roku MDCCLVI _____ jako syn vynikajícího hudebníka v _____ (toto město v překladu znamená Solnohrad, leží na západu země na řece Salzach a je čtvrtým největším městem Rakouska). Od mládí se projevovalo jeho výjimečné hudební nadání. Od pěti let skládal drobné skladby pro klavír. Už jako malý ovládal také hru na varhany a housle. Otec s ním cestoval po Evropě a ukazoval ho jako „zázračné dítě“. Koncertoval v _____

Které státy navštívili, zjistíš podle jejich hlavních měst.

STÁT	HLAVNÍ MĚSTO	Na mapě vyznačte barvou
	Berlín	červenou
	Amsterdam	zelenou
	Paříž	modrou
	Londýn	hnědou
	Bern	žlutou

34

³⁴ <http://dum.rvp.cz/materialy/cestujeme-po-evrope-rakousko.html>

Příloha č. 20

AZ kviz

1. První panovnicí – ženou v Čechách i celé říši se stala?
2. Kolik se měla dětí Marie Terezie?
3. Kdo byl manželem Marie Terezie?
4. Jak se jmenoval otec Marie Terezie?
5. Jak se jmenovala matka Marie Terezie?
6. Do jakého rodu Marie Terezie náležela?
7. Kdy se ujala Marie Terezie vlády? Rok.
8. Kolik bylo let Marii Terezii, když nastoupila na trůn?
9. Jak se jmenoval syn, který nastoupil po ní na trůn?
10. Kdy Marie Terezie přestala vládnout?
11. Co znamená pragmatická sankce?
12. V kterém roce zavedla povinnou školní docházku?
13. V kolika letech se Marie Terezie vdává?
14. Kolik bylo Marii Terezii let, když nastoupila na trůn?
15. Jaké reformy Marie Terezie zavedla? (Vyjmenuj 3)
16. Jaké reformy zavedl Josef II.?
17. Do jakého století zařadíš umělecký sloh Baroko?
18. Uveď dva významné architekty z období Baroka?
19. Co znamenalo být nevolníkem?

Příloha č. 21

Opakovací test

1. Otcem Marie Terezie byl?
2. Manžel Marie Terezie se jmenoval?
3. V čem spočívala reforma školství?
-
-
4. Jaké další reformy zavedla Marie Terezie?.....
-
-
5. V jakém příbuzenském vztahu byla Marie Terezie a Josef II.?
-
6. Kdo zavedl Toleranční patent a zrušení nevolnictví? A čeho se tyto reformy týkaly? Stručně charakterizuj.
-
-
-
-
-

Pracovní Mozartovský list

1. Naučíme se Francouzskou lidovou píseň

TŘI SLÍPKY

Veselé

když tři slípky ze vsi jdou, první má dřevě za sebou. Druhá těsně za ní tápe,
třetí vždycky vzadu šlape. Když tři slípky ze vsi jdou, první má dřevě za sebou.

2. Zkuste vymyslet na slova písně Tři slípky vlastní melodii. Zachovejte rytmus.
3. Napiš slova protikladná ke slovu velká a ke slovu denní a přidej slovo hudba. Vznikne Ti název skladby, kterou si poslechneme.

.....

4. Vypracuj následující úkoly.
 - a) zakroužkuj jaká podle tebe skladby byla

smutná veselá slavnostní pomalá rychlá nudná hravá

- b) pustím Vám znovu skladbu, vem te si barvy, které podle Tebe vyjadřovali skladbu a vybarvi obdélníky

--	--	--	--	--

Malá noční hudba (část I. věty)

W. A. MOZART

VYSVĚTLIVKY SYMBOLŮ

hra na tělo

- tleskáni
- x pleskáni
- △ luskáni
- podupy
- | pleskáni o stehna
- ⊥ tleskáni o hřbet ruky
- ↙ gesto rukou shora dolů
- ~ tiché trrr...

hudební nástroje

- rolničky
- dřívka
- triangl
- oubínek
- dřevěný blok
- paličkou na činel
- glissando (valcha, drhlo)
- lehké vibrato

Historický forbes
České země - součást Rakouska

Příklady prémiového bodování:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

2 body

2 body

4 body

4 body

4 body

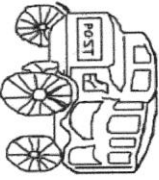
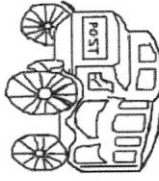

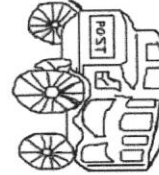
6 bodů

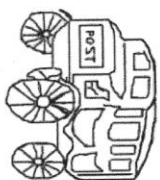

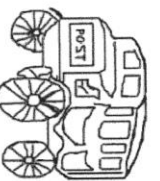
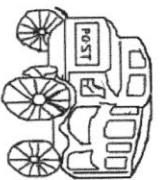
6 bodů

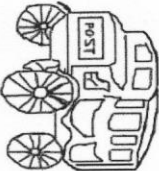
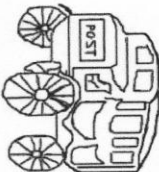
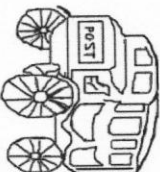
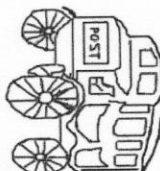
8 bodů

10 bodů

Hrací kartičky

 <p>Odkud se v 18. století začaly šířit pokrokové názory učenců do habsburské říše?</p>	 <p>Jak se ulehčil život poddaným za vlády Marie Terezie?</p>	 <p>Co pro děti znamenalo zavedení povinné školní docházky?</p>	 <p>Co znamenalo pro poddané zrušení nevolnictví?</p>
<p>Z Francie.</p>	<p>Zkrácením roboty na tři dny v týdnu.</p>	<p>Každé dítě mělo od šesti let chodit do školy nejméně pět roků a naučit se zde číst, psát a počítat.</p>	<p>Mohli se volně stěhovat, vybrat si řemeslo, kterému se chtěli vyučit, studovat na školách.</p>

 <p>Co vzniklo místo klášterů zrušených za vlády Josefa II.?</p>	 <p>Proč bylo potřebné pro habsburskou říši užívat jen jeden jazyk?</p>	 <p>Kdo byli první vlastenci - národní buditelé?</p>	 <p>K čemu přispívali kočovní loutkáři na vesnicích?</p>
<p>Nemocnice a ústavy pro chudé a sirotky.</p>	<p>Aby se odstranilo nedorozumění mezi lidmi různých národů - na úřadech či v armádě.</p>	<p>Venkovští chlapci, z kterých se stávali učitelé, vědci, úředníci, kněží a umělci.</p>	<p>K šíření vlastenectví.</p>

 <p>Kdo byl Václav Matěj Kramerius?</p>	 <p>V čem spočívala cenzura v habsburské říši?</p>	 <p>Jak se nazývá nejvýznamnější dílo Josefa Dobrovského?</p>	 <p>Proč dal Josef II. v Čechách vystavět vojenské pevnosti?</p>
<p>Jeden z českých buditelů, novinář a spisovatel,</p>	<p>V kontrole zpráv pro veřejnost, vydávaných knih.</p>	<p>Dějiny české řeči a literatury.</p>	<p>Pro obranu území habsburské říše.</p>

 <p>K čemu sloužilo vydavatelství Česká expedice?</p>	 <p>Kteří vlastenci složili píseň Kde domov můj?</p>	 <p>Jak se projevilo české národní obrození ve městech?</p>	 <p>Na které skupiny se rozdělovali venkované v 18. století?</p>
<p>Byly zde vydávány a prodávány české knihy, oblíbené kalendáře a noviny.</p>	<p>Josef Kajetán Tyl a František Škroup.</p>	<p>Vznikla různá odborná i kulturní sdružení - spolky nazývané měšťanské besedy.</p>	<p>Sedláci, rolníci, bezzemci, čeledíni, děvečky, žebráci.</p>

 <p>Z jakého materiálu stavěli lidé domy na vesnici v 18. století?</p>	 <p>Co znamenalo, že museli poddati robotovat?</p>	 <p>Jaké nářadí bylo v 18. století určeno k orání?</p>	 <p>Jaké nářadí bylo v 18. století určeno k mláčení obilí?</p>
<p>Z vepřovic ze sušené hlíny nebo z pálených cihel.</p>	<p>Kromě práce na vlastním poli byli nuceni několik dní v týdnu zadarmo pracovat na polích patřících vrchnosti.</p>	<p>Háky a málo výkonné pluhy.</p>	<p>Cepy.</p>

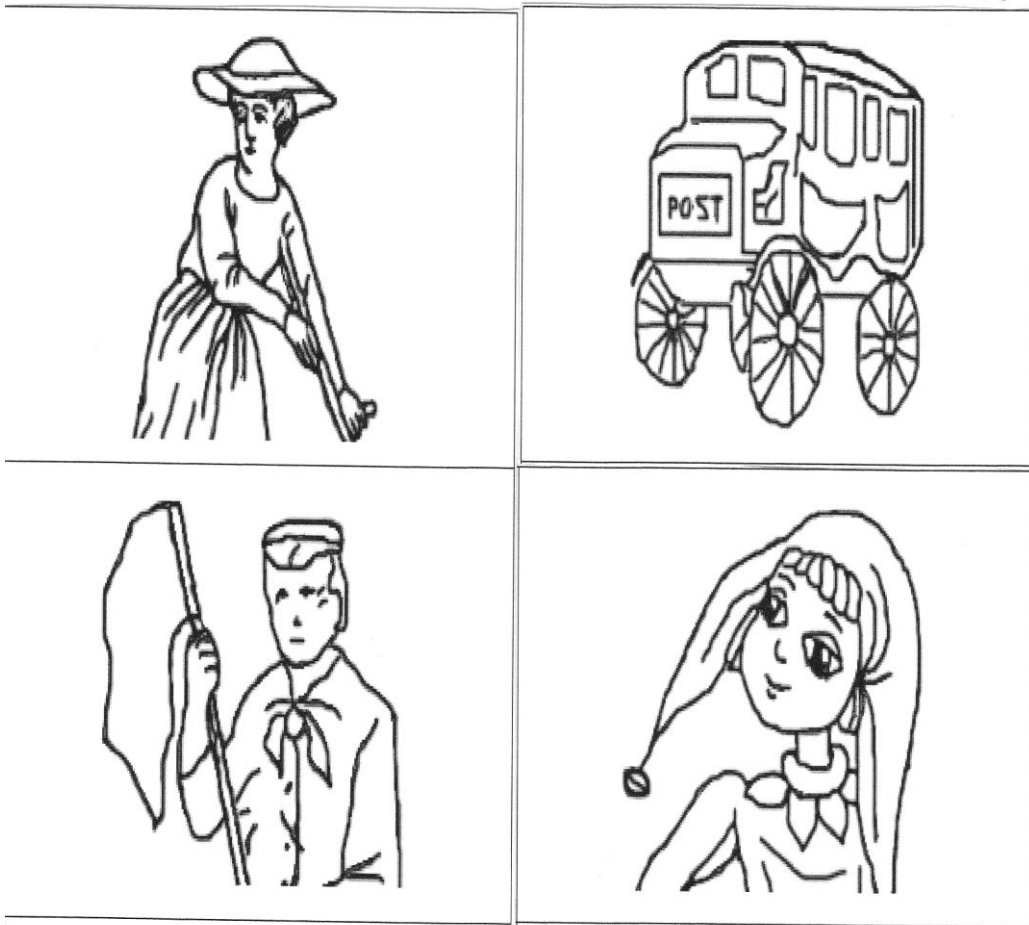
 <p>Jaké školy byly zakládány na venkově?</p>	 <p>Od kterého roku si mohli obyvatelé českých vesnic sami zvolit své starosty?</p>	 <p>Co znamená slovo tolerance?</p>	 <p>Měl každý obyvatel českých zemí v polovině 19. století stejná práva?</p>
<p>Školy triviální.</p>	<p>Od roku 1848.</p>	<p>Snášelivost.</p>	<p>Ne, většina obyvatel neměla taková práva jako šlechta a katolické duchovenstvo.</p>

 <p>Jaké nářadí užívali ženci při sklizni obilí v 18. století?</p>	 <p>Kde se v 18. století skladovalo obilí přes zimu?</p>	 <p>Která místnost byla ve venkovském domě 18. století největší?</p>	 <p>K čemu sloužily v roce 1848 národní gardy?</p>
<p>Kosy a srpy.</p>	<p>V plátěných pytlích, ty se ukládaly do sýpek.</p>	<p>Kuchyně.</p>	<p>Měly chránit svobody občanů a zajistit jejich ochranu před případnou násilnou revolucí.</p>

 <p>Proč byl do Prahy svolán Slovanský sjezd?</p>	 <p>Kdy vypuklo v Praze povstání proti císaři Ferdinandu V.?</p>	 <p>Jaký úspěch přinesl revoluční rok 1848?</p>	 <p>Kdy se konečně poddaní v českých zemích změnili v občany?</p>
<p>Zástupci Slovanů si slibovali přátelství a pomoc proti německé rozpínavosti.</p>	<p>V červnu 1848.</p>	<p>Zrušení roboty a poddanství.</p>	<p>V roce 1848.</p>

 <p>Co přinesl obyvatelům českých zemí toleranční patent?</p>	 <p>Které společenské vrstvy byly ve středověku nejvýznamnější?</p>	 <p>Který panovník zrušil nevolnictví?</p>	 <p>Který známý novinář informoval lidi o změnách v roce 1848?</p>
<p>Náboženskou svobodu - lidé už nemuseli povinně vyznávat katolickou víru, měli povoleno i jiné církevní učení.</p>	<p>Církev, šlechta, měšťané.</p>	<p>Josef II.</p>	<p>Karel Havlíček Borovský.</p>

 <p>Byli za panování Marie Terezie lidé svobodnými občany?</p>	 <p>Kterou státní řeč zavedl na úřadech a v armádě Josef II.?</p>	 <p>Která pražská divadla uváděla v 18. století české hry?</p>	 <p>Které vydavatelství šířilo na konci 18. století knihy na obranu češtiny?</p>
<p>Ne, nemohli se stěhovat, museli robotovat a odvádět poddanské dávky své vrchnosti.</p>	<p>Němčinu.</p>	<p>Nosticovo divadlo a Bouda.</p>	<p>Česká expedice.</p>

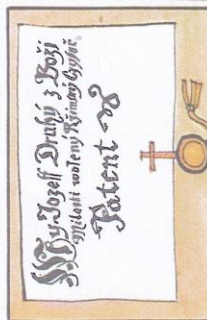
NEVOLNÍCI A DÉLNÍCI

Císař Josef II., nástupce Marie Terezie, podporoval průmysl. Rušil kláštery a kostely, zato přál zakládání manufaktur.

Manufaktur přibývalo, ale pracovníků v nich bylo málo. Nevolníci na vsích byli připoutáni k svému pánovi. Nemohli odejít, kam by chtěli, a museli zadarmo obdělávat panskou půdu.

Proto vydal Josef II. roku 1781 patent o zrušení nevolnictví. Od té doby se poddání mohli svobodně stěhovat, ženit se, dát děti na řemeslo nebo je poslat do školy.

Ale mzda byla malá a práce těžká. Dělníci pracovali šestnáct hodin denně a ještě se sotva uživil. Do práce museli posílat ženy i děti. Ty však dostávaly jen poloviční plat.

Ještě hůře bylo, když v dílnách začaly pracovat stroje. Jeden stroj nahradil práci několika dělníků. Ty přebytečné podnikatelé propouštěli z práce.

V roce 1844 se dělníci v Praze vzbouřili. Domínvali se, že jim práci berou stroje, a žádali jejich odstranění. Hned příští den se jich několik octlo ve vězení.

Tehdy dělníci vrhli do dílen a stroje rozbíjeli. Proti nim se postavilo vojsko. Na pražské dlažbě zůstalo ležet sedm mrtvých dělníků.

Příloha č. 26

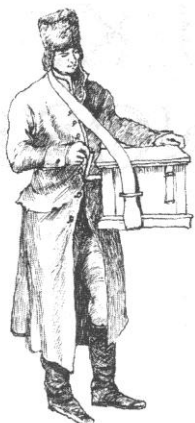
Prodavač preclíků.

Služka při řezání dřeva.

Fiakrista.

Několik figurek, typických pro pražské, stejně jako vídeňské ulice... Flašinetář.

Pradlena.

Obchodník s rytinami.

Anotace

Jméno a příjmení:	Radka Janáková
Katedra:	Katedra primární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Jitka Petrová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Vláda Marie Terezie a Josefa II.
Název v angličtině:	Epoch of Maria Theresa and Joseph II's reign- project.
Anotace práce:	<p>Cílem práce je žákům přednést učivo o Marii Terezii a Josefu II. zábavnou formou. Dává možnost nahlédnout, jak na osobnost Marie Terezie, tak i na život v 18. stol. Celotýdenní projekt je přednášen žákům ve všech předmětech.</p> <p>V teoretické části je popsán jak život Marie Terezie tak i osudy jejich dětí. Nechybí zde ani reformy této první ženy na habsburském trůně.</p>
Klíčová slova:	Vláda, Marie Terezie, Josef II., Reformy, Projekt, praxe, návrh projektu
Anotace v angličtině:	The aim of this work is to present to the pupils the subject of Marie Terezie and Joseph II. in an entertaining way. It gives an opportunity to look at personality of Marie Terezie and the life in the 18 th century as well. This one-week project is presented to the pupils in all subjects. The lives of Marie Terezie and her children are described in the theoretical chapter. The reforms of the first lady on Habsburg throne are not missing here.
Klíčová slova v angličtině:	Epoch, Maria Theresa, Joseph II's , project, reforms, experience
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - 26
Rozsah práce:	76 stran

Jazyk práce:	Český jazyk
---------------------	-------------